

Obsah

AKTUALITY

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR	2
Změna rozpočtu Komory na rok 2012	2
Volby do Výkonného výboru KA ČR: Navrhujte kandidáty do 30. dubna	3
IFAC podporuje používání jedné sady auditorských standardů i pro audity malých a středních podniků	3
Požadavky na člena Výkonného výboru a auditora účetní závěrky	4
Nezapomněli jste odevzdat Evidenční záznam KPV za rok 2011?	5
Slib auditorů konaný 21. února	6
Mimořádná příloha: Východiska k poskytování auditorských služeb u nestátních nevydělečných organizací	6
Internetová databáze veřejných zakázek	7

TÉMA ČÍSLA – INSOLVENCE

Vývoj insolvenční v České republice (Helena Horová)	8
Změna zákona o insolvenčních správciích (Peter Klein, Zuzana Šnoblová)	10
Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení přihláškou (Jolana Maršíková)	11
Pohledávky v insolvenčním řízení (Hana Březinová)	15
K některým otázkám odpůrčího práva v rámci insolvenčního řízení (Karel Somol)	17
Kdy sestavit a ověřit účetní závěrku při reorganizaci (Hana Březinová)	25
Rozhovor s Jiřím Bednářem, insolvenčním soudcem Krajského soudu v Ústí nad Labem	
Oddlužení – nejčastější agenda soudce	28

NA POMOC AUDITORŮM

Dotazy a odpovědi z oblasti metodiky auditu	32
Pomocný analytický přehled (Martina Smetanová)	33

TEST	35
------------	----

LIDÉ A FIRMY	36
--------------------	----

e-příloha Auditor 3/2012

OBSAH

- Téma čísla - Insolvence
- Právo
- Zaznamenali jsme

Toto číslo vyšlo **29. 3. 2012**
Uzávěrka pro příjem podkladů
pro další číslo je **16. 4. 2012**

Insolvenční řízení jako proces

Hana Březinová

Insolvenční řízení je ekonomicky, právně, účetně i daňově složitý proces. Od okamžiku, kdy nabytí účinnosti insolvenčního zákona, se Komora auditorů této problematice věnuje. Mnozí auditoři složili zkoušky a stali se insolvenčními správci. Probíhá ověřování účetních závěrek subjektů dotčených insolvenčním řízením, ať již jsou na straně dlužníků nebo věřitelů. Komora auditorů uspořádala již několik úspěšných školení na dané téma. Ani Výbor pro účetní výkaznictví nezůstává stranou. Již delší dobu diskutuje o problematice insolvenčního řízení, navázal kontakt s odborníky v daném oboru (o tom svědčí mj. i články v právě otevřeném čísle časopisu Auditor). V plánu výboru je podílet se ve spolupráci s Ministerstvem financí na tvorbě českého účetního standardu, který by stanovil postupy v insolvenčním řízení.

Insolvenční řízení není na první pohled optimistickým obdobím účetní jednotky, proto může vznikat dojem, že práce v daném úseku života podniku není příjemná. Je třeba si uvědomit, že kvalitní průběh konkursu pomůže minimálně věřitelům tohoto subjektu. Pokud jde o reorganizaci, oživení či znovuzrození podniku, je to proces, který je nanejvýše žádoucí, a pro věřitele i dlužníka pozitivní. Velmi záleží na práci insolvenčního správce, ale také účetního odborníka a auditora, jak samotný proces dopadne, jak budou vypadat jeho výsledky.

Pokud se zajímáte o téma insolvenčního řízení, přemýšlíte nad otázkami, které vyvstávají v souvislosti s insolvenčním zákonem, účetním zobrazením, zdaněním, můžete se s námi podělit o své zkušenosti, náměty a problémy. Mohou být praktickým přínosem či inspirací při vytváření uvažovaného českého účetního standardu.

Zadluženost je v dnešní době jevem, který bohužel „dusí“ velké množství subjektů, ať už se jedná o fyzické nebo právnické osoby. Auditor má možnost u svých klientů vidět situaci nezaújatě, objektivně, a proto by měl umět poradit jak věřitelům, tak dlužníkům, jak správně situaci vyhodnotit. Odpovědnost statutárních orgánů je daná, a pokud je účetní závěrka správně sestavená, v okamžiku, kdy statutární orgán připojuje svůj podpisový záznam pod účetní závěrku, musí si být vědom, jaká je situace v podniku a zda účetní jednotce hrozí úpadek nebo se již v úpadku nachází. Na nás na auditorech je, abychom pomohli účetní jednotce situaci vyhodnotit. Pokud statutární orgán nerozumí údajům v účetní závěrce, musíme mu je dokázat vysvětlit a upozornit ho na rizika, která jemu a účetní jednotce hrozí. Na nás na auditorech je, abychom vyjádřili svůj názor, pokud účetní závěrka nezobrazuje úpadek nebo případný hrozící úpadek.

Věřím, že toto číslo časopisu Auditor vám přinese užitečné informace o insolvenčních procesech.

Hana Březinová

místopředsedkyně Výboru pro účetní výkaznictví KA ČR

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR

Výkonný výbor se na svém druhém zasedání v roce 2012, které se uskutečnilo 20. února, zabýval jak běžnou agendou, tak aktuálními otázkami týkajícími se návrhu změny zkouškového systému od 1. ledna 2013 a dopady legislativních změn v odvodu zdravotního a sociálního pojištění, které byly schváleny v prosinci 2011 s účinností od 1. ledna 2012.

Výkonný výbor schválil:

- podklady Výboru pro správu profese na dočasný zákaz výkonu auditorské činnosti auditorů na vlastní žádost,
- návrh Výboru pro správu profese na udělení výjimky z fixní části příspěvku auditora pro dva auditory, kteří mají dočasný zákaz výkonu auditorské činnosti na vlastní žádost,
- návrh Výboru pro auditorské zkoušky na osvobození žadatelů od dílčí části auditorské zkoušky ve smyslu § 8 odst. 3 zákona o auditorech,
- návrh Výboru pro auditorské

- zkoušky na neosvobození od části auditorské zkoušky,
- navržený postup pro změnu zkouškového systému od 1. ledna 2013,
- publikaci dokumentu od VVS k poskytování auditorských služeb u nestátních nevýdělečných organizací,
- analýzu rozpočtu roku 2011,
- návrh témat na jednání auditorských komor V4 v květnu 2012,
- zvýšení nákladů v rozpočtu na rok 2012 v důsledku legislativních změn pro odvod zdravotního a sociálního pojištění.

Výkonný výbor dále projednal:

- informaci o přípravě novelizace vnitřních předpisů KA ČR, které schvaluje sněm,
- odpověď na dopis CNDCEC,
- aktualizovanou verzi návrhu strategie KA ČR,
- informace z podvýboru pro IFRS,
- nabídku rozšíření nebytových prostor v sídle Komory auditorů ČR v Opletalově 55,
- schválení místa výjezdního zasedání VV, DK a KK v říjnu 2012

a vzal na vědomí:

- informace z Rady pro veřejný dohled nad auditem,
- materiál „Zpráva o průhlednosti 12 největších auditorských firem v ČR“,
- informace z oddělení metodiky týkající se odpovědí na metodické dotazy,
- zprávu o jednání předsedy Výboru pro regulaci a rozvoj profese (VRRP) Stanislava Staňka s europoslancem Ivem Strejčkem,
- informace o jednání s Komorou certifikovaných účetních,
- zprávy ze zahraničních služebních cest,
- nabídku zahraničních služebních cest,
- zprávy ze zasedání Národní účetní rady,
- informace z Kárné komise,
- legislativní monitoring,
- zápisy ze zasedání prezidia, výborů a komisí.

Jiří Mikyna

ředitel úřadu Komory auditorů ČR

Změna rozpočtu Komory na rok 2012

Legislativní změny v oblasti odvodu zdravotního a sociálního pojištění, které byly schváleny v prosinci 2011 s účinností od 1. ledna 2012, měly významný dopad na rozpočet Komory auditorů v oblasti nákladů.

Na základě novelizovaného zákona č. 365/2011 Sb. se jedná o rozšíření okruhu nemocensky pojištěných osob o zaměstnance činné na základě dohody o provedení práce v případě, že odměna za provedenou

práci v jednom měsíci přesáhne částku 10 tis. Kč. V rámci KA ČR jde například o odměny lektorům KPV, lektorům na školení před auditorskou zkouškou a garantům zkoušek. Předpokládaný nárůst nákladů oproti schválenému rozpočtu na rok 2012 je za tuto oblast zhruba 230 tis. Kč.

Dnem 1. ledna 2012 rovněž nabyl účinnosti zákon č. 470/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tento zákon přináší řadu změn, zejména rozšiřuje okruh nemocensky pojištěných osob o: členy kolektivních orgánů právnické osoby, kteří jsou za činnost v těchto orgánech odměňováni, pokud se jejich příjem za činnost

v těchto orgánech považuje za příjem ze závislé činnosti nebo funkční požitky podle zákona o daních z příjmů. Rozpočet KA ČR je proto navýšen proti původně schválenému rozpočtu na rok 2012 o sociální pojištění, tj. zhruba o 980 tis. Kč; zdravotní pojištění z funkčních požitků pro členy volených orgánů je odváděno již od roku 2008.

Celkové dopady legislativních změn v části nákladů Komory jsou předpokládány v rozsahu cca 1,2 mil. Kč a byly schváleny na jednání Výkonného výboru dne 20. února 2012. Upravený rozpočet na rok 2012 je na webu komory www.kacr.cz v části extranet.

Jiří Mikyna

ředitel úřadu Komory auditorů ČR

Volby do Výkonného výboru KA ČR: Navrhujte kandidáty do 30. dubna

V souladu s ustanovením § 55 odst. 6 zákona o auditorech č. 93/2009 Sb., se uskuteční volby do Výkonného výboru komory na XXI. sněmu KA ČR 19. listopadu 2012 v Praze. S časopisem Auditor č. 2 byly auditorům rozeslány formuláře pro návrhy kandidátů do Výkonného výboru, které jsou také ke stažení na webu Komory www.kacr.cz na úvodní stránce v aktualitách. Upozorňujeme, že kandidáty pro volby do orgánu komory mohou navrhovat pouze auditori zapsaní v seznamu Komory auditorů ČR.

V souladu s § 3 odst. 1 Volebního řádu sněmu musí být návrhy na kandidáty do orgánu KA ČR předány volební komisi na adresu Komory auditorů ČR (Opletalova 55, 110 00 Praha 1) nejpozději do 30. dubna 2012. Rozhodující je datum uvedené na poštovním razítku a u osobně doručených návrhů datum uvedené jako den přijetí úřadem komory.

Součástí návrhu kandidáta do Výkonného výboru KA ČR je i jeho stručná charakteristika, kterou volební komise KA ČR stanovila následovně:

- odborná praxe,
- způsob poskytování auditorských služeb (§ 12 odst. 1 c, zákona č. 93/2009 Sb.),
- znalost anglického jazyka,
- jiná odborná činnost (např. vědecká, pedagogická, publikační).

Návrh musí obsahovat souhlas kandidáta s kandidaturou.

Aby nedošlo k porušení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, obsahuje kandidátka i souhlas kandidáta se zveřejněním údajů specifikovaných v § 3 odst. 2 Volebního řádu sněmu. Tyto údaje budou otištěny v seznamu kandidátů do Výkonného výboru a rozeslány všem auditorům s časopisem Auditor č. 7.

Žádáme vás o pečlivé vyplnění všech požadovaných údajů, aby byla kandidátka platná a vámi navržený kandidát mohl být zařazen na kandidátní listinu. V této souvislosti odkazujeme na Volební řád sněmu (§ 3, odst. 3, písm. c), podle něhož volební komise vrátí návrhovateli do jednoho měsíce návrhy, ve kterých je navrhován kandidát, jenž je členem orgánu, do něhož je navrhován pro příští funkční období a byl členem tohoto orgánu i v minulém funkčním období.

Podle zákona o auditorech č. 93/2009 Sb., § 55 odst. 6 bude sněm komory volit 7 členů Výkonného výboru a jejich 6 náhradníků.

Miroslav Kodada

předseda Volební komise KA ČR

Současně s volbou nových členů Výkonného výboru Komory auditorů ČR proběhne podle § 33 odst. 2 písm. h) zákona o auditorech na XXI. sněmu KA ČR také volba auditora účetní závěrky Komory.

Ze světa

IFAC podporuje používání jedné sady auditorských standardů i pro audity malých a středních podniků

Mezinárodní federace účetních IFAC zveřejnila v březnu 2012 revidovaný dokument „Jednotná sada auditorských standardů: Audity malých a středních účetních jednotek“, ve kterém deklaruje svůj přístup k této problematice. V tomto dokumentu IFAC potvrdil svůj názor, že používání jednotné sady auditorských standardů při provádění všech auditů je ve veřejném zájmu. Revidovaný dokument by neměl uniknout pozornosti auditorů, protože na používání mezinárodních auditorských standardů (ISA) při auditu malých a středních účetních jednotek se zaměřila i Evropská komise při tvorbě návrhů nové evropské legislativy v oblasti auditu.

Dokument i jeho shrnutí v angličtině naleznete na internetových stránkách www.kacr.cz a www.ifac.org. Základní informace obsažené v textu dokumentu jsou tyto:

Je ve veřejném zájmu, aby uživatelé auditovaných účetních závěrek věděli, že audity účetních jednotek, ať už malých či velkých, jednoduchých či složitých, byly provedeny v souladu s jednotnými auditorskými standardy vysoké úrovně. Standardy ISA vydávané radou IAASB jsou strukturované pro audity společností všech velikostí, a jejich struktura

umožňuje, aby byly použity způsobem odpovídajícím velikosti a složitosti účetní jednotky. IFAC silně podporuje cíl IAASB vytvořit a rozvíjet jednotnou sadu auditorských standardů (tedy ISA), které mohou být používány při provádění všech auditů.

Aspekty veřejného zájmu

Cílem účetního výkaznictví je poskytnout uživatelům účetních závěrek relevantní a spolehlivé informace pro rozhodování. V případě, že účetní závěrky, z nichž tyto informace pocházejí, jsou auditovány, jsou tyto informace všeobecně považovány za důvěryhodnější. S ohledem na použitelnost a vhodnost ISA při provádění auditů malých a středních účetních jednotek považuje IFAC za klíčové tyto dva aspekty veřejného zájmu:

- Důležitost toho, aby audit účetní závěrky byl vždy spojován se stejnou úrovní poskytované jistoty, bez ohledu na velikost auditované účetní jednotky či velikost auditorské firmy.
- To, zda je, na základě posouzení přínosů a nákladů, nutno provádět u malých a středních účetních jednotek ověřování a zda je vyžadováno provedení auditu, jiného ověření než audit či není požadováno žádné ověřování.

Jednotná sada auditorských standardů

Podle IFAC by použití slova „audit“ mělo uživateli účetní závěrky vždy sdělit, že auditor získal přiměřenou jistotu o tom, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významné (materiální) nesprávnosti, bez ohledu na velikost nebo typ účetní jednotky. Aby uživatelé účetních závěrek chápali spolehlivost v nich obsažených informací stále stejně, je důležité, aby byl termín „audit“ spojován vždy se stejnou úrovní jistoty. Každý audit je jiný

Požadavky na člena Výkonného výboru a auditora účetní závěrky

Letošním listopadovým volbám sedmi členů a šesti náhradníků Výkonného výboru předchází neméně důležité stadium, ve kterém se budou v úřadu komory do konce dubna shromažďovat návrhy na kandidáty do Výkonného výboru. Mimo to bude sněm volit auditora účetní závěrky komory. Je dost pravděpodobné, že kandidáti, resp. nově zvolení členové budou ve větší míře nováčci, neboť se dá předpokládat, že dojde k obměně členů, a to zejména těch, kterým uplynula dvě po sobě jdoucí funkční období v orgánu komory a po třetí již podle zákona o auditorech kandidovat nemůžou. Z uvedeného důvodu je namístě alespoň ve stručnosti přiblížit rozsah a povahu činností, které se na nové členy Výkonného výboru vztahují. Ti, kdo uvažují o kandidatuře, budou mít konkrétnější představu o tom, co se od nich po zvolení očekává.

Nároky na členy Výkonného výboru (VV):

- účastnit se zasedání VV, které se koná zpravidla jednou měsíčně (s výjimkou letních prázdnin),
- zvolit na prvním zasedání po skončení volebního sněmu ze svých řad prezidenta, prvního viceprezidenta a viceprezidenta komory,
- rozhodovat podle Správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.)

o věcech svěřených komoře zákonem o auditorech č. 93/2009 Sb., obvykle na návrh příslušného výboru, a to zejména Výboru pro správu profese a Výboru pro auditorské zkoušky,

- stát se předsedou nebo místopředsedou jednoho z pomocných orgánů komory, tj. výborů, podvýborů nebo redakční rady, a informovat průběžně VV o činnosti tohoto orgánu,
- svolávat a řídit jednání příslušného výboru, podvýboru nebo redakční rady, které se koná zpravidla jednou měsíčně, a schvalovat program jednání,
- zvládat práci s odborným textem v angličtině, který vydává FEE nebo IFAC, ve funkci člena nebo předsedy odborného výboru (metodika auditu, regulace a rozvoj profese, vzdělávání atp.),
- sledovat vývoj odborné problematiky, kterou se daný výbor zabývá,
- připravovat stanoviska nebo připomínky k návrhům, podílet se na zprávách pro FEE a IFAC, které jsou zpravidla dodávány formou dotazníků v angličtině,
- sledovat novely zákona o auditorech a aktualizace Správního řádu, podle kterého VV, resp. komora ze zákona rozhoduje,
- podílet se na projednávání uvažovaných změn a úprav vnitřních předpisů komory, které se

- předkládají sněmu ke schválení (Statut, Volební řád sněmu, Jednací řád sněmu, Příspěvkový řád, Etický kodex, Směrnice pro odbornou praxi asistentů auditora, Vnitřní předpis pro kontinuální profesní vzdělávání auditorů),
- podílet se na přípravě a projednávání směrnic, které se nepředkládají sněmu a které schvaluje prezident komory (zásady hospodaření komory, pracovní řád, mzdový předpis, směrnice pro poskytování cestovních náhrad, oběh účetních dokladů, zásady pro vyřizování korespondence atp.),
 - podílet se na přípravě sněmu, na jednání se zahraničními organizacemi a na organizování konferencí atp.,
 - připravovat zásadní strategii činnosti komory na následující období a vyhodnocovat předchozí období,
 - připravovat návrh rozpočtu komory na následující období, obvykle dílčí části pro konkrétní výbor,
 - svolávat sněm a podílet se na přípravě zprávy o činnosti VV pro sněm,

- účastnit se odborných školení pro členy VV, zejména ke Správnímu řádu a k zákonu o auditorech.

Nároky na auditora účetní závěrky:

- ověřovat roční účetní závěrku komory,
- kontrolovat v průběhu roku hospodaření komory,
- připravit zprávu o ověření roční účetní závěrky komory.

Podrobně jsou povinnosti uložené VV popsány v zákoně o auditorech č. 93/2009 Sb. a ve Statutu komory.

Každý výbor, podvýbor a redakční rada mají na podporu své činnosti v úřadu komory příslušného zaměstnance, který agendu připravuje a odborně spolupracuje. Práce ve výborech je čestná, členové Výkonného výboru obdrží paušální náhradu za ztrátu času vynaloženého v souvislosti s plněním povinností.

Jiří Mikyna

ředitel úřadu Komory auditorů ČR

Nezapomněli jste odevzdat Evidenční záznam KPV za rok 2011?

Na internetových stránkách Komory auditorů ČR je možné si ověřit, zda byl váš Evidenční záznam KPV za rok 2011 v pořádku doručen.

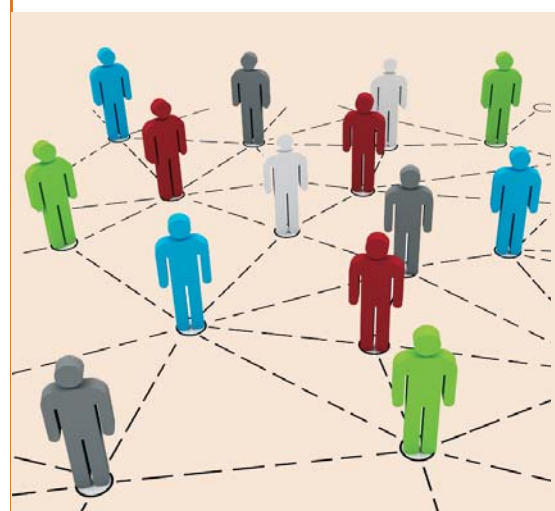
Auditorům, kteří dosud nezaslali vyplněný Evidenční záznam KPV za rok 2011 (řádný termín pro jeho odevzdání byl 31. ledna 2012), připomínáme, aby tak neprodleně učinili. Formulář Evidenčního záznamu byl přílohou časopisu Auditor č. 10/2011 a je zveřejněn na internetových stránkách komory pod odkazem Formuláře nebo Kurzy a vzdělávání.

Počet hodin absolvovaných na akcích pořádaných Komorou auditorů v roce 2011 je možné rovněž zjistit na internetových stránkách komory (v Extranetu) nebo telefonicky na Institutu vzdělávání.

Upozorňujeme, že v příštím čísle časopisu Auditor bude zveřejněn seznam auditorů, kteří účast na KPV nepotvrdili. Navíc se nesplněním této povinnosti vystavují riziku postihu ze strany Kárné komise KA ČR.

Monika Kryštůfková

Institut vzdělávání KA ČR

a auditor musí při provádění auditu užívat profesní úsudek s cílem určit nejefektivnější přístup k auditu určité účetní jednotky. ISA jsou zaměřeny na cíle, kterých má být dosaženo, a auditor musí vždy zvažovat, jak audit naplánovat, jaké postupy použít, jak jej zdokumentovat a jaké zprávy vydat. Rozhodnutí o tom, zda musí být použit určitý standard ISA nebo požadavek určitého standardu ISA, provádí auditor na základě specifických podmínek u každé zakázky. Zatímco samotný auditorský přístup se může u jednotlivých auditů lišit, používané auditorské standardy (ISA) a úroveň jistoty, kterou auditor musí získat, nikoli.

Potřeby malých a středních účetních jednotek

IFAC a IAASB se zavázaly k tomu, určovat potřeby malých a středních účetních jednotek a malých a středních auditorů, z nichž mnozí provádějí audity malých a středních účetních jednotek. IFAC a IAASB udělaly již celou řadu kroků k tomu, aby určily problémy související s auditem malých a středních účetních jednotek a reagovaly na ně – s důrazem na veřejný zájem a s pozorností věnovanou praktickým potřebám malých a středních účetních jednotek.

Markéta Jindřišková

oddělení metodiky KA ČR

Slib auditorů konaný 21. února

Slavnostní slib nových auditorů se uskutečnil v sídle Komory auditorů ČR. Dle zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech, a příslušných vnitřních předpisů Komory bylo podmínkou zápisu do seznamu auditorů složit deset písemných zkoušek a zároveň splnit povinnou tříletou praxi asistenta auditora. Noví auditori přišli složit slib do rukou prezidenta Komory auditorů ČR Petra Šobotníka tak, jak stanoví zákon.

Skládání slibu a předávání nových oprávnění se dále za Komoru zúčastnil člen Výkonného výboru a předseda Výboru pro správu profese Pavel Kulhavý, člen Výkonného výboru a předseda Výboru pro auditorské zkoušky Zdeněk Grygar a ředitel úřadu Jiří Mikyňa.

Slib auditorů proběhl ve slavnostní atmosféře. Předáním oprávnění skončila formální část setkání a následovala

neformální debata, ve které měli noví auditori příležitost sdělit si své dojmy a zážitky z náročné cesty za získáním auditorského oprávnění.

Všichni přítomní zástupci Komory popřáli novým auditorům hodně úspěchů při výkonu auditorské profese, poděkovali jim za jejich názory, které se týkaly jak zkouškového systému, tak i praxe asistentů auditora. Jejich osobních názorů si vedení Komory velice váží a bude jich využívat při organizování další činnosti Komory, při tvorbě nových předpisů apod.

Všem novým auditorům blahopřejeme a přejeme hodně štěstí při vykonávání auditorské profese.

Libuše Šnajdrová

evidence auditorů KA ČR

Nově zapsaní auditori, kteří dne 21. února 2012 složili slib:

Příjmení a jméno	č. o.	Zaměstnavatel
Ing. KVAPIL Lukáš	2233	NBG, spol. s r.o.
Ing. ŠTEJNAR Martin	2234	OSVČ
Ing. HYNŠTOVÁ Daniela	2235	Deloitte Audit s. r. o.
Ing. HLAVÁČKOVÁ Zuzana	2236	OSVČ
Ing. POLÁCH Ondřej	2237	HP auditori, s.r.o.
Ing. ŘÍHA Vlastimil	2238	BD AUDIT, s.r.o.
Ing. CHALOUPKA Jaromír	2239	VORLÍČKOVÁ PARTNERS Audit s.r.o.
Ing. BABICKÝ Jan	2240	BDO Audit s.r.o.
Ing. ZÁVODSKÁ Katarína	2241	OSVČ

Foto: Zdeněk Grygar

Mimořádná příloha: Východiska k poskytování auditorských služeb u nestátních nevýdělečných organizací

V tomto čísle časopisu naleznete jako mimořádnou přílohu materiál připravený Výborem pro veřejný sektor nazvaný Východiska k poskytování auditorských služeb u nestátních nevýdělečných organizací, který má pomoci auditorům v základní orientaci v právní úpravě a specifikách nestátních nevýdělečných organizací. V obecné části materiálu jsou uvedeny základní charakteristiky nestátních nevýdělečných

organizací. V další části pak jsou pro vybrané nestátní nevýdělečné organizace (např. politické strany, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy) předloženy základní informace o:

- právní úpravě konkrétního typu nestátní nevýdělečné organizace,
- specifických rysech konkrétního typu nestátní nevýdělečné organizace,

- podmínkách vzniku, zániku, registrace apod.,
- požadavcích a specifikách vedení účetnictví, účetní závěrky a výroční zprávy,
- povinnosti ověřování auditorem.

Lenka Rückerová

oddělení metodiky KA ČR

Internetová databáze veřejných zakázek

V poslední době stoupá počet obcí a měst, které zveřejňují informace o svých vypisovaných zakázkách na internetu. Na druhou stranu podnikatelé, zvláště malí a střední, nemají čas sedět neustále u počítače a vyhledávat nově vypsané veřejné zakázky ve svém oboru. Proto byla vytvořena internetová databáze veřejných zakázek VeřejnýPortál.cz, www.verejnyportal.cz, která je jakousi křižovatkou, na níž se setkávají požadavky obcí s nabídkami podnikatelů. Veřejný portál má za cíl poskytnout zejména malým a středním podnikatelům informace o vypisovaných veřejných zakázkách a obcím přinést co možná nejkvalitnější nabídky, a to s minimálním administrativním zatížením.

Do projektu se již zapojila velká města včetně několika krajských, jako jsou Liberec, Hradec Králové, České Budějovice, ale i řada menších měst a obcí. V současnosti na portál vkládá své zakázky padesát obcí a měst včetně jimi zřizovaných firem, jejichž rozpočet činí dohromady téměř 11 miliard korun ročně a celkový počet obyvatel převyšuje 670 tisíc, což představuje 6,5 procenta všech obyvatel ČR. Od května 2011 přesáhla hodnota veřejných zakázek publikovaných na Veřejném portálu jednu miliardu korun.

Zájemcům o odběr nově vypisovaných zakázek stačí vyplnit registrační formulář na stránkách <http://www.verejnyportal.cz/registrace>. Jedinými údaji, které je třeba vyplnit, jsou jméno či název firmy, e-mailová adresa a heslo, pod nímž se lze v budoucnu přihlásit. Pak zájemci zbývá již jen vybrat okruh zakázek, které ho zajímají. Následně je zájemce prostřednictvím e-mailu zasláného na jeho adresu automaticky informován o každé vypsané zakázce ze zvoleného filtru. Registraci lze stejně snadno zrušit. Služba je po celou dobu užívání zdarma.

Veřejný portál vznikl z iniciativy poslance Jana Farského, starosty města Semily, krátce poté, co byl zvolen do Poslanecké sněmovny. Myšlenka je ovšem starší, vznikla v době, kdy Semily začaly jako jedno z prvních měst v České republice zveřejňovat celý průběh veřejných zakázek přehledně na internetu. Počáteční investici za vytvoření portálu uhradilo hnutí Starostové a nezávislí, provoz a úpravy hradí poslanec Jan Farský ze svých poslaneckých náhrad a zajišťují ho jeho asistenti.

-av-

Garantujeme Vám úsporu práce

2.9

faust – software jako výhoda.

Jako jediný software pro auditory pokrývá Faust celou auditorskou agendu (spis, testy, výběr vzorků).
Dejte na doporučení Vašich kolegů a vyzkoušejte systém Faust přímo při Vaší práci.

Přednosti
Fausta oproti konkurenci:

- ▶ technické řešení systému
- ▶ přehlednost a ovladatelnost
- ▶ možnost individuálního rozšíření
- ▶ neustálý a pravidelný rozvoj
- ▶ propracovanější práce s účetními deníky klientů
- ▶ jednoduché a rychlé naplnění spisu auditora
- ▶ pozitivní hodnocení kontrolních komisí KAČR
- ▶ cena

inzerce

Objednejte si nezávaznou prezentaci na info@fragaria.czwww.fragaria.cz

Vývoj insolvencí v České republice

Helena Horová

V roce 2011 došlo k velmi významnému nárůstu počtu insolvenčních řízení v celé České republice. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v počtu podaných návrhů u Krajských soudů v Ostravě a Ústí nad Labem. Tento razantní růst byl způsoben zejména zvýšeným počtem oddlužení, která připadla na jednotlivé krajské soudy. Co způsobilo tento stav? Velký podíl na tom má zcela určitě i zvýšený mediální zájem, který zpřístupnil variantu oddlužení pro širší veřejnost, která tento institut dosud opomíjela nebo mu zcela nerozuměla. Nejdůležitějším faktorem však je zadlužení českých domácností a stále častější razantní postupy exekutorů. Počet podaných insolvenčních návrhů fyzických osob v roce 2011 převýšil 17 tis. podání.

Mnozí odborníci z řad tvůrců zákona i úředníků soudů se domnívali, že rok 2011 bude zlomovým a že nárůst řízení byl mimořádný a byl způsoben dopadem krize do naší ekonomiky. Jak ale ukazují čísla za leden 2012, zatím prognózy nevycházejí.

V lednu 2012 bylo podáno celkem 2274 insolvenčních návrhů, které tvořilo 1671 návrhů na oddlužení a 603 insolvenčních návrhů na podnikatelské subjekty. Ve srovnání s lednem 2011 došlo k nárůstu podaných návrhů o 57 %. Jak je patrné, opět je důvodem tohoto

nárůstu zvýšený počet návrhů na oddlužení fyzických osob.

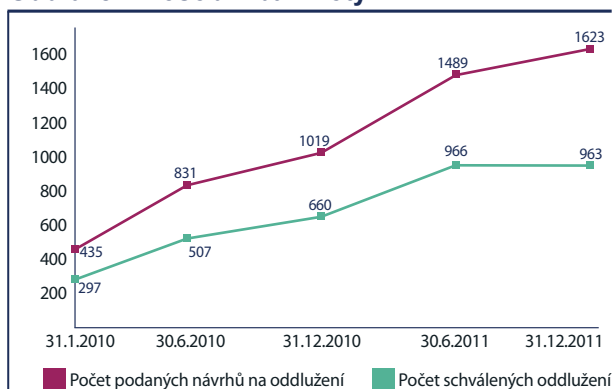
Insolvenční řízení se vyvíjejí s počtem řízení, která jsou projednána a řešena. Insolvenční zákon byl novou právní normou, která nahradila zákon o konkursu a vyrovnání. Je to právní norma, která je průlomová. Kromě užívání nových pojmů její zavedení umožnilo i zcela nový pohled na insolvenční právo. Největší změnou je možnost větších zásahů ze strany věřitelů. Věřitelé mají možnost na první schůzi konané po přezkumném jednání změnit osobu insolvenčního správce, kterého pro řízení ustanoví insolvenční soud. V případě, že je do majetkové podstaty zahrnut majetek, který je předmětem zajištění, je insolvenční správce povinen dbát pokynů zajištěného věřitele. Je-li majetek zajištěn ve prospěch více zajištěných věřitelů, je třeba vyžádat si společný pokyn pro zpeněžení tohoto majetku.

Aplikace insolvenčního zákona má v sobě řadu prvků, které řízení zjednodušují a zprůhledňují. Zákonodárce měl na mysli zrychlení řízení a jeho transparentnost již při tvorbě zákona. Krátké lhůty, které jsou v zákoně, jsou shodně jak pro správce, tak pro soudy. Je ovšem třeba upozornit na to, že v případech větších řízení jsou tyto lhůty skutečně pro zpracovatele přihlášek věřitelů na soudech i v kancelářích insolvenčních správců doslova šibeniční.

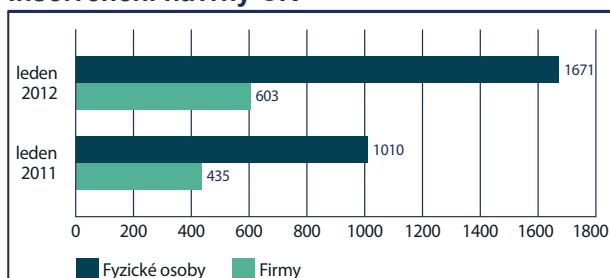
Zavedení elektronického spisu, který lze sledovat prostřednictvím portálu justice.cz v sekci insolvenčního rejstříku, umožnilo věřitelům průběžně sledovat vývoj řízení. Je však pravdou, že věřitelé, kteří sledují podání insolvenčního správce, vědí před jednáním, jaké stanovisko k jejich přihlášenému nároku správce zaujme, a v případě, kdy je toto stanovisko kladné, již nemají motivaci účastnit se přezkumných jednání a na ně navazujících schůzí věřitelů. Proto je velmi častým jevem, že působnost věřitelských výborů vykonává soud. V oddlužení je to statisticky téměř 100 %. Insolvenční správce sice může změnit svoje stanovisko až do přezkumného jednání, ale vzhledem k tomu, že novelou insolvenčního zákona došlo nově k zavedení institutu popěrného úkonu věřitelů, měla by se významná změna ve stanovisku insolvenčního správce odrazit v odložení přezkoumání takového nároku na další přezkumné jednání, proto se věřitelé z tohoto pohledu mohou cítit komfortně.

Insolvenční rejstřík je významnou pomůckou pro věřitele, ale i pro některé dlužníky, na které byl insolvenční návrh podán s cílem přednostně si vymoci úhradu své ve většině případů sporné pohledávky. Tyto návrhy jsou označovány jako tzv. šikanózní insolvenční návrhy. Pro dlužníky v této pozici je rychlost insolvenčního rejstříku velkou komplikací pro jejich podnikání. Pokud je podán tzv. šikanózní návrh, je jako každý jiný návrh zpracován insolvenčním soudem a do dvou hodin je na insolvenčním rejstříku vyhláška o zahájení insolvenčního řízení.

Oddlužení - osobní bankroty v ČR

Insolvenční návrhy ČR

Velké banky a významné společnosti sledují informace z insolvenčního rejstříku a i vyhláška o zahájení insolvenčního řízení může mít negativní dopady do ekonomiky subjektů, které se v insolvenčním řízení ocitnou. Vyřízení takového návrhu vyžaduje určitý čas, a i když je tento návrh odmítnut jako nedůvodný, na insolvenčním rejstříku je tento subjekt stále zaznamenán a může to mít nepříjemné důsledky pro podnikatelský subjekt, kterého se návrh týkal. Nejsou ojedinělé případy, kdy financující ústavy vypověděly financování z obavy, že se jedná o subjekt v insolvenčním řízení, a v důsledku výpadku v cash-flow došlo ve velmi krátkém čase k úpadku skutečnému.

Dne 25. ledna 2012 schválila vláda novelu insolvenčního zákona, která je označována jako protiřikánová. Novela reaguje právě na uvedené případy, kdy jsou věřiteli podávány insolvenční návrhy na podnikatelské subjekty a využívají insolvenčního řízení jako nástroje vymáhání pohledávek, které jsou mnohdy velmi sporné.

Tato novela zavádí mimo jiné možnost soudu odmítnout insolvenční návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost a případně stanovit peněžitou sankci za zjevně bezdůvodný insolvenční návrh. Dále může insolvenční soud omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení. Například dlužník nebude omezován v nakládání se svým majetkem. Dalším institutem, který by měla novela zavést, je možnost insolvenčního soudu uložit věřiteli povinnost složit na návrh dlužníka jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by dlužníku vznikla nedůvodným zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu, a to až do rozhodnutí o insolvenčním návrhu.

Ještě v roce 2012 by mělo ministerstvo spravedlnosti předložit vládě další tzv. koncepční novelu insolvenčního zákona, která by v sobě měla odrazit zkušenosti z praxe. Této novele předcházela rozsáhlá analýza zkušeností soudů, správců, věřitelů, ale

i samotných dlužníků. Zde se, předpokládám, také zohlední přetrvávající nejednotnost v tom, zda pohledávky z tzv. opravných dokladů dle § 44 zák. o DPH jsou či nejsou přednostní pohledávkou, kdy nyní jsou sporná stanoviska ministerstva financí a spravedlnosti a dosud nebyla tato věc jednoznačně projudikována.

Závěrem si ještě dovoluji vyslovit svůj názor na vývoj v oblasti insolvence v letošním roce. Podle mého názoru dojde vzhledem k stále rostoucím zadlužením domácností k ještě většímu nárůstu počtu návrhů na oddlužení a jejich schválení. Otázkou však zůstává, jak dlouho budou toto tempo zvládat insolvenční soudy, které jsou v posledních šesti měsících doslova zalovány dalšími návrhy. Co se týká právnických osob, nepředpokládám žádné zvláštní výkyvy, protože jak ukazuje aplikace insolvenčního zákona, počet úpadků podnikatelských subjektů je průměrně v každém roce stejný. Rovněž nejčastějším způsobem řešení dlužníkovy úpadku bude konkurs. Reorganizací a reorganizovatelných subjektů může v letošním roce přibývat s ohledem na dopady ekonomických potíží mateřských zahraničních společností, ale nedomnívám se, že by došlo k nějakému podstatnému nárůstu.

Helena Horová

***JUDr. Ing. Helena Horová, LL.M.,** daňový poradce, insolvenční správce se zvláštním povolením, člen Rady Expertů Asociace insolvenčních správců. Specialistka na krizové řízení a management, v oblasti insolvence přednáší a publikuje, poskytuje poradenství v insolvenčních řízeních velkých a středních firem.*

Změna zákona o insolvenčních správcích

Zuzana Šnoblová

Peter Klein

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, byl vypracován Ministerstvem spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) na základě vyhodnocení dosavadní aplikační praxe právní úpravy profese insolvenčních správců. Základní změny obsažené ve jmenovaném návrhu zákona mají za cíl úpravou a zpřesněním nastavených parametrů přispět ke zvýšení odborných předpokladů pro výkon činnosti insolvenčního správce, která je vysoce specializovanou činností s dosahem do majetkové sféry dlužníka a jeho věřitelů. Dílčí

změny pak navazují na jednotlivé nedostatky detekované aplikační praxí.

Mezi základní změny, které mají zajistit řádný a spolehlivý výkon činnosti insolvenčního správce, patří zejména požadavek na absolvování alespoň tříleté odborné praxe v oborech souvisejících s výkonem činnosti insolvenčního správce, úprava podmínky bezúhonnosti, omezení doby platnosti povolení vykonávat činnost insolvenčního správce a zkvalitnění dohledu ministerstva nad insolvenčními správci. Z dílčích změn je možné uvést úpravu organizace zkoušek insolvenčních správců, úpravu vydávání povolení vykonávat činnost insolvenčního správce veřejné obchodní společnosti a úpravu předpokladů pro pozastavení nebo zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce, a to jak ze zákona, tak rozhodnutím ministerstva.

K jednotlivým zásadnějším změnám je možné stručně shrnout následující:

- **Odborná praxe.** Zavedení požadavku absolvování alespoň tříleté odborné praxe v oborech souvisejících s výkonem činnosti insolvenčního správce navazuje na skutečnost, že povolení vykonávat činnost insolvenčního správce získávají ve stále častějších případech osoby (např. absolventi VŠ), u kterých nelze objektivně předpokládat dostatek praktických zkušeností pro výkon této činnosti, přestože teoretické znalosti byly ověřeny v rámci zkoušky insolvenčních správců. Splnění tohoto požadavku bude nezbytné prokázat již v žádosti o vykonání zkoušky insolvenčních správců, a to způsobem, který bude blíže vymezen ve vyhlášce č. 312/2007 Sb.

- **Bezúhonnost.** Podmínku bezúhonnosti je navrhováno zpřísnit tak, že ji nadále nebude splňovat fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzená za trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce, ať již úmyslný nebo neúmyslný, nebo byla pravomocně odsouzena za jiný trestný čin, pokud tato trestná činnost ohrožuje důvěru v řádný výkon funkce insolvenčního správce, pokud se na ní nehledí, jako by nebyla odsouzena.
- **Platnost povolení.** Platnost povolení vykonávat činnost insolvenčního správce je navrhováno omezit na dobu 5 let ode dne nabytí právní moci povolení (příp. ode dne nabytí účinnosti novely) s možností automatického prodloužení uhrazením správního poplatku na dobu dalších 5 let. Tato změna je odůvodněna zájmem na aktuálnosti seznamu insolvenčních správců, která bude zajištěna pravidelným deklarováním insolvenčního správce, že nadále hodlá vykonávat činnost insolvenčního správce.
- **Dohled.** V rámci zkvalitnění dohledové činnosti ministerstva je navrženo zpřesnění povinností insolvenčních správců ve vztahu k ministerstvu (např. povinnost pravidelně předkládat doklad prokazující splnění podmínky uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu), vymezení dohledových oprávnění ministerstva (např. možnost kontrolovat, zda je sídlo insolvenčního správce skutečným místem výkonu jeho činnosti) a stanovení konkrétních sankcí, jež mohou být insolvenčnímu správci uděleny pro neplnění stanovených povinností (napomenutí, pokuta až do výše 200 000 Kč nebo zrušení povolení vykonávat činnost insolvenčního správce). Pro zajištění efektivnosti dohledové činnosti je dále stanovena možnost udělit pořádkovou pokutu.

Předmětný návrh zákona byl předložen Vládě ČR dne 23. 12. 2011 a jeho znění spolu s důvodovou zprávou je možné nalézt na webových stránkách ministerstva www.justice.cz.

Zuzana Šnoblová
Peter Klein

Mgr. Zuzana Šnoblová je vedoucí insolvenčního oddělení legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti. Zabývá se legislativní činností v oblasti insolvenčního práva a agendou insolvenčních správců.

Mgr. Peter Klein je zaměstnancem legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti. Zabývá se insolvenčním právem se zaměřením na mezinárodní aspekty.

Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení přihláškou

Jolana
Maršíková

Jaké typy pohledávek se v insolvenčním řízení uplatňují přihláškou?

V obecné rovině lze uvést, že z pohledu uplatňování a uspokojování pohledávek v rámci insolvenčního řízení rozlišujeme dva základní druhy pohledávek.

Prvním druhem jsou pohledávky, které lze označit jako pohledávky přednostní. Jejich výčet obsahuje jednak ust. § 168 insolvenčního zákona (IZ), kde jsou vymezeny pohledávky za podstatou, jednak ust. § 169 IZ, vymežující pohledávky postavené na roveň pohledávkám za podstatou. Pro tyto pohledávky pak společně platí, že se uplatňují pořadem práva vůči insolvenčnímu správci tak, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem. Insolvenční správce uspokojuje tyto pohledávky (pokud k tomu má dostatek prostředků) po rozhodnutí úpadku v průběhu celého insolvenčního řízení, ideálně ve lhůtách jejich splatnosti. Sporuje-li insolvenční správce existenci či výši přednostní pohledávky, je její nositel oprávněn insolvenčního správce o zaplacení žalovat u obecného soudu. Vzhledem k tomu, že po zahájení insolvenčního řízení nelze provést výkon rozhodnutí (až na výjimky, které pro konkursní řízení připouští ust. § 267 odst. 2 IZ), bude soudním rozhodnutím obecného soudu toliko postaveno na jisto, zda přednostní pohledávka existuje a v jaké výši.

Druhou skupinou pohledávek jsou ostatní, tedy nepřednostní pohledávky. Jejich společným znakem je, že vznikly (až na specifické výjimky) již před zahájením insolvenčního řízení, příp. v době od zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku. Tyto pohledávky se uplatňují v insolvenčním řízení přihláškou a uspokojují se v závislosti na způsobu řešení úpadku rozvrhovým usnesením v konkursu, splátkovým kalendářem v oddlužení či podle schváleného reorganizačního plánu. Ust. § 109 odst. 1 písm. a) IZ nositelům těchto pohledávek zakazuje po zahájení insolvenčního řízení uplatňovat je vůči dlužníkovi žalobou (toto ustanovení se nijak nedotýká projednání žalob podaných před zahájením insolvenčního řízení, pouze do budoucna zakazuje pro dobu po zahájení insolvenčního řízení nové žaloby o zaplacení těchto pohledávek podávat).

Zvláštní podskupinou jsou zajištěné pohledávky, které je třeba rovněž včas v propadné lhůtě uplatnit přihláškou. Uspokojují se však z výtěžku předmětu zajištění bez zbytečného odkladu po jeho zpeněžení insolvenčním správcem.

Jaká je lhůta pro podání přihlášky pohledávky?

Podle ust. § 173 odst. 1 IZ podávají věřitelé přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu na předepsaném formuláři od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.

Je-li insolvenční řízení zahájeno k návrhu věřitele, je první přihláškou, která je doručena insolvenčnímu soudu, přihláška insolvenčního navrhovatele, a to jako povinná (v ust. § 105 IZ předepsaná) příloha k insolvenčnímu návrhu. Judikatura dosud neodpověděla na otázku, zda povinnost připojit k insolvenčnímu návrhu přihlášku pohledávky stíhá i takového insolvenčního navrhovatele, který jinak v insolvenčním řízení své nároky přihláškou neuplatňuje (typicky zaměstnanec, který podává insolvenční návrh na svého zaměstnavatele či bývalého zaměstnavatele z důvodu neuspokojených mzdových nároků).

Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení zpravidla obsahuje i poučení o tom (s odkazem na ust. § 110 IZ), že přihlášky pohledávek lze podávat již od zahájení insolvenčního řízení. Je na zvážení věřitele, zda podá přihlášku pohledávky ihned po zahájení insolvenčního řízení s rizikem, že nakonec k rozhodnutí o úpadku vůbec nedojde, nebo zda vyčká až na rozhodnutí o úpadku. Na rozhodování věřitele by neměla mít vliv obava z případného promlčení jeho pohledávky, neboť po zahájení insolvenčního řízení lhůty k uplatnění práv běžet nezačínají nebo dále neběží (§ 109 odst. 3 IZ). Věřitel, který podal přihlášku pohledávky, se stává účastníkem insolvenčního řízení a je oprávněn ovlivnit svými úkony průběh projednávání

*Že se naše firma ocitla v insolvenční je jen pomluva od konkurence.
Kresba: Ivan Svoboda*

insolvenčního návrhu, neboť podle § 135 IZ má takový věřitel stejná práva a povinnosti jako insolvenční navrhovatel; jedná však pouze za sebe. Přihlášený věřitel ale musí počítat s tím, že k projednání insolvenčního návrhu nebude soudem zvlášť předvoláván, proto je na něm, aby si v insolvenčním rejstříku termín projednání insolvenčního návrhu ohlídal.

Propadná lhůta k uplatnění pohledávek přihláškou je stanovena v rozhodnutí o úpadku a podle ust. § 136 odst. 3 IZ nesmí být kratší 30 dnů a delší 2 měsíců. Lhůta má procesní povahu a je tedy dodržena, pokud je poslední den lhůty přihláška odevzdána orgánu, který má povinnost písemnost doručit (*usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. KSHK41INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008-P*). Případně-li poslední den lhůty na den pracovního klidu, je lhůta zachována, je-li přihláška podána nejbližší následující pracovní den. Podle ust. § 83 IZ nelze zmeškáním lhůtu prominout.

Platí lhůta stanovená v rozhodnutí o úpadku pro všechny věřitele?

Úprava obsažená v § 430 IZ ukládá insolvenčnímu soudu, aby známé věřitele dlužníka, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska, vyzval k zahájení insolvenčního řízení a o vydání rozhodnutí o úpadku zvláštním doručením těchto rozhodnutí a doručil jim i výzvu k podávání přihlášek. Těmto známým věřitelům tedy v souladu s ustanovením § 74 odst. 2 IZ začíná běžet lhůta k podání přihlášek až ode dne, kdy jim výzva k podávání přihlášek bude doručena zvlášť (*usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. KSBR 38 INS 735/2008, 29 NSČR 4/2008 – P11*).

Aby bylo možno postupovat podle § 430 IZ, musí se insolvenční soud o existenci známého věřitele s obvyklým místem pobytu, bydlištěm nebo sídlem v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska, v řízení dozvědět. Zpravidla se insolvenční soud dozví o těchto věřitelích z insolvenčního návrhu nebo ze seznamu závazků zpracovaného dlužníkem. O takovém věřiteli se však může insolvenční soud dozvědět až později v průběhu insolvenčního řízení a je otázkou, ve které jeho fázi je ještě insolvenční soud povinen podle ust. § 430 IZ postupovat. Pokud jde o vyzvání o zahájení insolvenčního řízení, jež se činí zasláním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, může je podle názoru Vrchního soudu v Praze (*usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 1. 2010, sp. zn. KSCB 27 INS 3323/2008, 1 VSPH 11/2010-P48-8*) insolvenční soud vydat jen v případě, že existence známého věřitele s obvyklým místem pobytu, bydlištěm nebo sídlem v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska vyjde v řízení najevo nejpozději do vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka, a pokud jde o vyzvání o vydání rozhodnutí o úpadku, lze je vydat jen v případě, že existence takového známého věřitele vyjde najevo nejpozději do doby, než uplyne

lhůta pro podávání přihlášek pohledávek stanovená rozhodnutím o úpadku.

V té souvislosti však nelze přehlédnout závěry obsažené v *usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 172/2010-P6-11*, podle kterých je zcela nepřijatelné a v rozporu se zásadou spravedlivého insolvenčního řízení založit odmítnutí přihlášky věřitele pro opožděnost na porušení základní povinnosti dlužníka, který nepředložil úplný seznam svých věřitelů a veden podvodnými úmysly záměrně své zahraniční věřitele zamlčel.

Jaký důsledek je spojen s opožděným podáním přihlášky?

Podle ust. § 173 IZ platí, že k přihláškám, které jsou podány po uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku, se nepřihlíží. V takovém případě insolvenční soud usnesením vydaným podle ust. § 185 IZ přihlášku odmítne. Ve výroku rozhodnutí zároveň poučí věřitele o tom, že právní mocí usnesení o odmítnutí přihlášky účast věřitele v insolvenčním řízení končí.

Přes dříve uvedené nemusí bezvýhradně platit, že je věcně správné každé usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pro její opožděnost odůvodněné tím, že přihláška byla podána po uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.

Vzhledem k tomu, že insolvenční soud rozhodnutí o úpadku věřitelům (vyjma insolvenčního navrhovatele a věřitelů uvedených v ust. § 430 IZ) zvlášť nedoručuje, jsou věřitelé zcela odkázáni na informace zveřejněné v insolvenčním rejstříku. Insolvenční soud je povinen po zahájení insolvenčního řízení, nejpozději do sedmi dnů po tomto okamžiku, zapsat do seznamu dlužníků veškeré údaje, jež se v něm zveřejňují podle § 420 odst. 1 až 3 IZ, i když se v obsahu insolvenčního návrhu nepodávají; v takovém případě si je insolvenční soud obstará z příslušných informačních registrů. *Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 5. 9. 2010, sp. zn. KSPH 40 INS 1751/2010, 1 VSPH 775/2010-P12-7* dospěl k závěru, že lhůta k podání přihlášky pohledávky by věřiteli počala běžet jedině za předpokladu, že by informace o dlužníkovi byla v systému ISIR (insolvenční rejstřík) řádně zveřejněna tak, aby mohla být věřitelem zjištěna prostřednictvím automatického vyhledávání, jež je ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 IZ součástí informačního systému spravovaného ministerstvem spravedlnosti. Bude-li dlužník v insolvenčním rejstříku označen nesprávným nebo neúplným způsobem, lhůta stanovená k přihlašování pohledávek v rozhodnutí o úpadku v důsledku toho věřitelům běžet stále nepočala. Za toho stavu nemůže být žádná přihláška podána opožděně.

Obdobná situace může nastat v případě řešení úpadku oddlužením, kdy je dlužník ženatý (dlužnice vdaná). Jestliže je v návrhu na povolení oddlužení podaném toliko jedním z manželů obsažen souhlas dlužníkovy manželky s oddlužením a připojen jeho podpis, dávají

tím oba manželé najevo, že trvá jejich společné jmění manželů a že jejich majetek do něj náležející bude navrženým oddlužením postižen, tj. že mají závazky, které z tohoto společného majetku mají být uspokojeny. *Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 6. 5. 2011, sp. zn. KSHK 45 INS 8999/2009, 3 VSPH 334/2011* uzavřel, že závěr insolvenčního soudu o opožděném podání přihlášky by mohl obstát jen za situace, kdyby věřitel prostřednictvím automatického vyhledávání v systému veřejného insolvenčního rejstříku měl možnost zjistit, že obligační dlužnice jeho pohledávky je manželkou dlužníka, která v insolvenčním řízení tohoto dlužníka podle § 392 odst. 3 IZ vyslovila souhlas s navrženým řešením dlužníkovra úpadku oddlužením. Veřejný systém insolvenčního rejstříku však dosud neumožňuje vyhledat informaci o tom, že osoba zavázaná ke splnění věřitelova závazku je manželem dlužníka, vůči němuž je vedeno insolvenční řízení s návrhem na oddlužení. Tuto okolnost nelze při posouzení včasnosti přihlášky přičítat k tíži dotčenému věřiteli. Ve světle uvedených závěrů tak dnes nelze odmítnout pro opožděnost žádnou přihlášku, kterou věřitel uplatňuje pohledávku, kde obligačním dlužníkem je manžel osoby, na kterou je vedeno insolvenční řízení.

Ve výčtu v úvahu přicházejících situací je možno zmínit i případ, kdy insolvenční správce v průběhu insolvenčního řízení sepíše do majetkové podstaty

majetek – typicky nemovitosti, na kterých vážně zástavní právo věřitelů zřízené k zajištění jejich pohledávek za obligačním dlužníkem odlišným od dlužníka, na něhož je vedeno insolvenční řízení. Nejčastěji k tomu dojde z důvodu úspěšné vedené odpůřčí žaloby nebo po zjištění absolutní neplatnosti smlouvy, kterou dlužník převedl v minulosti tento majetek na třetí osobu. *Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 1. 8. 2011, sp. zn. KSPH 41 INS 2804/2010, 1 VSPH 663/2011-P 226* dospěl v popsaném případě k závěru, že na takovou přihlášku nelze aplikovat pravidelnou přihlašovací lhůtu určenou pro ostatní věřitele, neboť v jejím průběhu věřitel věřitelem insolvenčního dlužníka nebyl a právo přihlásit svoji pohledávku tedy neměl. Věřitelem dlužníka se stal až po uplynutí přihlašovací lhůty v důsledku zápisu zastavených nemovitostí do soupisu majetkové podstaty insolvenčního dlužníka. Protože věřitel nebyl insolvenčním soudem ani insolvenčním správcem o zápisu zastavených nemovitostí do soupisu majetkové podstaty informován, věřiteli lhůta pro podání přihlášky nikdy nezačala běžet a tedy ani neuplynula.

Existuje výjimka z povinnosti uplatnit „nepřednostní“ pohledávku přihláškou?

Podle ust. § 165 odst. 2 IZ může zákon stanovit, že se rozvrhem při konkursu, plněním oddlužení nebo

PRONÁJEM

řadové vilky v Praze – Vinohradech

3 patra, 6 místností pro kanceláře, 4 skladové místnosti (archiv), veškeré příslušenství.

Kompletní rozvod telefonní a počítačové sítě do všech kanceláří,
centrální vysavač, bezpečnostní dveře, trezor,
alarm s možností připojení na pult centrální ochrany.

Metro, tramvaje, autobusy, taxi a podzemní parkoviště pěšky do 5 minut.
Rychlý nájezd na Pražský okruh a dálnici D1.

Vedle sídlí advokátní kancelář – možnost spolupráce,
event. propojení prostor.

Nájemné 30.000 až 50.000 Kč/měsíc
(podle rozsahu využití objektu a požadovaných služeb)

Telefonický kontakt: 728 827 117

plněním reorganizačního plánu uspokojují i někteří věřitelé, kteří nepodávají přihlášku pohledávky.

Sám insolvenční zákon výslovně počítá se dvěma typy takových pohledávek. Podle ust. § 237 odst. 4 IZ platí, že bylo-li plnění z neúčinného právního úkonu vzájemné, jsou strany povinny si toto vzájemné plnění vrátit. Nenachází-li se však plnění poskytnuté dlužníkovi v majetkové podstatě nebo není-li tam rozpoznatelné, považuje se pohledávka, která těmto osobám poskytnutím plnění dlužníkovi vznikla, za přihlášenou pohledávku a uspokojuje se jako přihlášené pohledávky. Dále pak podle ust. § 275 IZ se pohledávka manžela dlužníka vzniklá po prohlášení konkursu vypořádáním zaniklého společného jmění manželů považuje za přihlášenou pohledávku a uspokojí se stejně jako tyto pohledávky.

Příkladem jiného zákona, který počítá s popsáním typem pohledávky, je zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Podle závěrů obsažených v *usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. KSPA 48 INS 2744/2008, 1 VSPH 33/2009* se pohledávka České kanceláře pojistitelů na náhradu za plnění dle § 24 odst. 2 písm. b) zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla dle § 24 odst. 4 věty druhé téhož zákona ve spojení s § 165 odst. 2 IZ považuje v insolvenčním řízení za přihlášenou a má dle § 165 odst. 1 IZ v insolvenčním řízení právo na uspokojení jako ostatní pohledávky podléhající přihlášení bez ohledu na to, kdy vznikla. To však jedině za předpokladu, že v insolvenčním řízení byla věřitelem uplatněna způsobem umožňujícím zaujmout kvalifikované stanovisko k pravosti a výši této pohledávky při jejím přezkoumání.

Může věřitel s přihláškou pohledávky v průběhu insolvenčního řízení disponovat?

Věřitel může podle ust. § 184 IZ kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení vzít svoji přihlášku zpět, a to i po jejím přezkoumání na přezkumném jednání. Insolvenční soud vezme zpětvzetí přihlášky na vědomí usnesením, jehož právní mocí se účast věřitele v insolvenčním řízení končí.

Až do přezkoumání pohledávky při přezkumném jednání může věřitel podle ust. § 192 odst. 4 IZ změnit výši přihlášené pohledávky. Je na místě připomenout, že insolvenční zákon ve znění účinném do 30. 3. 2011 poněkud problematicky připouštěl v ust. § 192 odst. 2 IZ změnit nejen výši, ale i důvod či dokonce pořadí přihlášené pohledávky.

Základním předpokladem pro navýšení pohledávky postupem podle ust. § 192 odst. 4 IZ je, že navýšovaná pohledávka byla řádně a včas přihlášena do insolvenčního řízení. Je nutno odlišit navýšení pohledávky podle § 192 odst. 4 IZ od dodatečného uplatnění nového nároku, který v propadné přihlašovací lhůtě vůbec přihlášen nebyl.

Jako příklad mohou posloužit závěry obsažené v *usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. KSPA 48 INS 1646/2008, 1 VSPH 275/2008*: Chce-li věřitel

dosáhnout toho, aby v insolvenčním řízení byly vedle dlužné jistiny uspokojovány i jeho pohledávky představující příslušenství jistiny (úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení či náklady spojené s uplatněním pohledávky), které vznikly do rozhodnutí o úpadku, musí takové jednotlivé nároky výslovně uplatnit včasnou přihláškou. Dodatečné uplatnění příslušenství již přihlášené jistiny pohledávky proto není změnou výše přihlášené pohledávky, ale přihláškou nové pohledávky (pohledávky konkrétního příslušenství), jež je dle § 173 odst. 1 IZ včasná jen tehdy, je-li podána ve lhůtě k podávání přihlášek stanovené v rozhodnutí o úpadku.

Změnil-li však věřitel výši své pohledávky v krátké době před přezkumným jednáním (uvážíme-li zákonou úpravu popěrného práva ostatních věřitelů, bude krátkou dobou i lhůta jednoho týdne před přezkumným jednáním), vystavuje se nebezpečí, že přezkoumání jeho pohledávky bude odloženo na zvláštní přezkumné jednání a že bude povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim v souvislosti s jejich účastí na tomto zvláštním přezkumném jednání vznikly. Pak by mohl být přínos pro věřitele předpokládaný dodatečným navýšením pohledávky zcela eliminován.

Jaké následky jsou spojeny s vadným podáním přihlášky?

Není-li přihláška pohledávky učiněna předepsaným způsobem (na formuláři) nebo je-li formulář vyplněn vadně, neúplně, vnitřně rozporně či nesrozumitelně, je povinností insolvenčního správce, aby podle § 188 odst. 1 IZ písemně vyznamenal věřitele, v čem spatřuje vady přihlášky, poučil jej, jak má vady odstranit, a stanovil mu lhůtu k odstranění vad přihlášky, která nesmí být kratší než 15 dnů od doručení vyznamení. Zároveň věřitele poučí, že nebudou-li vady ve stanovené lhůtě odstraněny, k přihlášce nebude dále v insolvenčním řízení přihlíženo.

Stanovená lhůta bude zachována, bude-li posledního dne lhůty podání, jímž věřitel odstraňuje vady přihlášky, odevzdáno orgánu, který má povinnost písemnost doručit; lhůta je tedy procesní stejně jako lhůta k uplatnění pohledávky přihláškou. Podání musí být adresováno shodně jako přihláška pohledávky insolvenčnímu soudu a nepostačí adresovat je insolvenčnímu správci (viz např. závěry obsažené v *usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2010, sp. zn. MSPH 96 INS 4203/2009, 3 VSPH 192/2010-P3*).

Nebudou-li vady přihlášky ve stanovené lhůtě odstraněny, informuje o tom insolvenční správce insolvenční soud, který rozhodne podle ust. § 185 IZ o odmítnutí přihlášky z důvodu, že se k ní nepřihlíží. Ve výroku rozhodnutí zároveň vyznamenal věřitele o tom, že jeho účast v insolvenčním řízení právní mocí rozhodnutí končí.

Je třeba zdůraznit, že k přihlášce pohledávky, kterou nelze přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, se nepřihlíží již ode dne, kdy věřiteli marně uplynula lhůta určená mu insolvenčním správcem v řádné výzvě k odstranění vad přihlášky. Jak plyne např. z *usnesení*

Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008, 1 VSPH 103/2008 to, že přihláška pohledávky byla doplněna po uplynutí lhůty stanovené k jejímu doplnění, ale ještě před tím, než insolvenční soud rozhodl, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží a že jí jako opožděnou odmítá, nemá na závěr o odmítnutí přihlášky žádného vlivu. Skutečnost, že k přihlášce se nepřihlíží, totiž insolvenční soud v rozhodnutí pouze deklaruje.

V závěru snad lze ještě zmínit, že popsany postup se uplatní pouze tehdy, je-li vadný sám procesní úkon – přihláška pohledávky. To, že k přihlášce věřitel nepřipojil listiny k prokázání přihlášené pohledávky, nebo že z předložených listin nelze závěr o existenci přihlášené pohledávky učinit, může vést pouze k popření pohledávky insolvenčním správcem při přezkumném jednání, pokud insolvenční správce nebude mít dostatek důkazů o existenci přihlášené pohledávky z jiných zdrojů (např. z evidence dlužníka). Důsledkem nedoložení pohledávky věřitelem přílohami (ne)připojenými

k přihlášce nemůže být odmítnutí přihlášky pro její vady (podrobněji viz závěry obsažené v *usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008, 1 VSPH 94/2008-P*).

Jolana Maršíková

JUDr. Jolana Maršíková v roce 1983 maturovala na Gymnáziu J. K. Tyla v Hradci Králové. V letech 1983 až 1987 studovala na Právnické fakultě UK v Praze. Po absolvování vysoké školy nastoupila v červenci 1987 jako arbitrážní čekatel ke Krajské státní arbitráži v Hradci Králové. V roce 1988 byla jmenována státním arbitrem; v této funkci působila do roku 1991. Dne 2. ledna 1992 složila soudcovský slib a stala se soudcem Krajského soudu v Hradci Králové. V roce 2001 byla jmenována místopředsedkyní krajského soudu pro věci obchodní a správní. Publikuje k problematice konkursního práva a insolvenčního práva.

Pohledávky v insolvenčním řízení

Hana Březinová

Pohledávky jsou velmi rizikovým aktivem, jehož vlastník, přestože vyvine maximální péči, nemusí zajistit, resp. ovlivnit jeho kvalitu. Po celou dobu života pohledávky je nezbytné sledovat všechny signály o tom, že je splatnost pohledávky ohrožena.

Od zahájení insolvenčního řízení (účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku) jsou oprávněni věřitelé dlužníka uplatnit v něm své pohledávky přihláškou, a to i v případě, že insolvenční soud ještě nezveřejnil výzvu k podání přihlášek (§ 110 odst. 1 insolvenčního zákona).

Věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. Rozhodnutí o úpadku musí mj. obsahovat výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě, s poučením o následcích jejího zmeškání (lhůta nesmí být kratší 30 dnů a delší dvou měsíců, pokud je s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o oddlužení, činí lhůta k přihlášení 30 dnů). Zásadní je, že k přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují. Věřitelé by se tedy neměli obávat ihned po zahájení insolvenčního řízení svoje pohledávky přihlašovat, i když se někdy vyskytuje obava z toho, aby přihláška

v intervalu od zahájení insolvenčního řízení do vyhlášení úpadku nebyla považována za šikanózní chování. Podle insolvenčního zákona je přihlašování pohledávek v daném období zcela legitimní.

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

To, že k pohledávce za dlužníkem, jenž je v insolvenčním řízení, musí být vzhledem k zásadě opatrnosti vytvořena opravná položka, je samozřejmé. Tato opravná položka může být při splnění podmínek zákona o rezervách daňově relevantní. Ustanovení § 8 zákona o rezervách umožňuje vytvořit 100% daňově účinnou opravnou položku tehdy, když je pohledávka přihlášená u soudu od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o úpadku nebo do konce lhůty podle insolvenčního zákona a zákon o rezervách takovouto pohledávku nevylučuje. Vyloučeny jsou na základě § 2 odst. 2 zákona o rezervách pohledávky, o jejichž vzniku nebylo účtováno ve výnosech, pohledávky, kdy vzniklý příjem byl příjmem osvobozeným od daně z příjmů nebo příjmem nezahrnovaným do základu daně z příjmů nebo zahrnovaným do samostatného základu daně z příjmů anebo do základu daně pro zvláštní sazbu daně. Dále jsou vyloučeny pohledávky vzniklé z titulu cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, pohledávky z úvěrů, půjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, pohledávky z titulu úhrady ztráty

společnosti, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení a penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů, pohledávky nabyté bezúplatně a pohledávka, jež je součástí souboru pohledávek.

Daňově účinnou opravnou položku k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení musí subjekt zrušit, pokud pohledávku účinně popřel insolvenční správce, věřitel nebo dlužník a insolvenční zákon právo popřít pohledávku těmto osobám přiznává. Opravná položka se ruší na základě výsledků insolvenčního řízení. Výsledek insolvenčního řízení je dán podle mého názoru buď splněním reorganizačního plánu nebo uskutečněním rozvrhu (v případě konkursu).

Na výši opravné položky má vliv výsledek přezkoumání pohledávek insolvenčním správcem. Pokud výsledkem přezkoumání je, že skutečná výše přihlášené pohledávky je méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. Podle původního znění insolvenčního zákona navíc insolvenční soud uložil, aby ve prospěch majetkové podstaty věřitel zaplatil částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna. Toto ustanovení § 178 bylo novelou insolvenčního zákona (zákon č. 69/2011 Sb.) zmírněno: insolvenční soud může na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch majetkové podstaty věřitel zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna. V daném případě jde o incidenční spor. Stejně zmírnění sankcionování způsobila citovaná novela insolvenčního zákona i v případě zajištěných pohledávek (§ 179).

Zákon o rezervách v § 8 uvádí, že pokud byla povolena reorganizace, namísto přihlášky pohledávky postačí, že dlužník věřitelovu pohledávku správně uvedl v seznamu svých závazků (podle insolvenčního zákona). Seznam závazků je povinnou součástí již insolvenčního návrhu (§ 104 insolvenčního zákona). Do doby, než soud rozhodne o reorganizaci ale mohou mít věřitelé svoji pohledávku již přihlášenou.

Cizoměnová pohledávka

Diskuse může nastat v případě vykazování cizoměnové pohledávky za dlužníkem v insolvenčním řízení. Pro účely přihlášení takové pohledávky do insolvenčního řízení je nutné ji vyčíslit v Kč, a za tímto účelem ustanovení § 175 insolvenčního zákona uvádí, že se pro přepočítání na českou měnu použije kurs devizového trhu vyhlášeného ČNB v den zahájení insolvenčního řízení, a pokud se stala pohledávka splatnou již dříve, tak kurs vyhlášený ČNB v den její splatnosti. Pro přepočítání pohledávek v cizích měnách, pro něž Česká národní banka nevyhláší kurs devizového trhu, se použije střední kurs centrální banky příslušné země, případně aktuální kurs mezibankovního trhu k americkému dolaru nebo k euru.

Je zřejmé, že účelem tohoto ustanovení je odstranit kurzové riziko z insolvenčního řízení a zajistit, aby se výše pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení v průběhu

tohoto řízení neměnila v důsledku měnícího se kursu. Taková pohledávka bude po skončení insolvenčního řízení rovněž v Kč vypořádána. Ustanovení § 175 tak fakticky znamená konverzi cizoměnové pohledávky na Kč, a to zákonem přesně popsaným způsobem.

Na důsledky ustanovení § 175 insolvenčního zákona by mělo reagovat také účetnictví, a protože došlo ze zákona ke konverzi původní cizoměnové pohledávky na Kč, musí být dále pohledávka vykazována v rozvaze věřitele v Kč, jinak by docházelo k rozdílu mezi výší pohledávky přihlášené věřitelem do insolvenčního řízení a výší vykazovanou v rozvaze věřitele (případně vykazování opravné položky k této pohledávce a její výše netto není tímto postupem nijak dotčeno). Takový rozdíl mezi účetnictvím a skutečností je věcně neopodstatněný, ohrožoval by věrný a poctivý obraz podávaný účetnictvím a způsoboval problémy rovněž při auditu účetní závěrky věřitele.

Po odborné diskusi v průběhu jednání redakční rady časopisu Auditor došli členové redakční rady i autorka k závěru, že přestože české účetní předpisy tuto situaci nijak neupravují, je zřejmé, že v zájmu věrného a poctivého zobrazení skutečnosti má být pohledávka k datu přepočtu dle § 175 insolvenčního zákona převedena v účetnictví na korunovou pohledávku a dále se již nepřepočítává aktuálním kursem. Tento postup zajistí správné zobrazení skutečnosti v účetnictví a umožní také audit takových pohledávek. Dále zajistí to, že v účetnictví jsou skutečně vykazovány pohledávky ve výši, v jaké byly přihlášeny do insolvenčního řízení a v jaké budou v dalším procesu vypořádávány.

Hana Březinová

Doc. Ing. Hana Březinová, CSc., působí jako vysokoškolský učitel (Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo s.r.o., Bankovní institut vysoká škola a.s.), metodik účetnictví a auditorka (AUDIT HABR s.r.o.). V současnosti je členkou Výkonného výboru KA ČR, Výboru pro účetní výkaznictví KA ČR, Výboru pro veřejný sektor KA ČR, Koordinačního výboru při MF ČR. Pracuje v řadě odborných komisí a v redakčních radách, je uznávanou autorkou mnoha publikací a článků a lektorkou.

K některým otázkám odpůrčího práva v rámci insolvenčního řízení

Karel Somol

Je tomu již více než čtyři roky, co nabyl účinnosti insolvenční zákon¹ a s ním i zcela nová právní úprava řešení úpadku dlužníka a insolvenčního řízení. V souvislosti s tím, jak je nová úprava postupně uváděna v život, vznikají při jejím praktickém použití nejasnosti s výkladem a konkrétní aplikací jednotlivých ustanovení. Abstraktní právní norma nemůže logicky předvídat a obsáhnout všechny rozmanitosti života, které se postupem času objeví. Je proto především úkolem právní teorie a judikatury, aby svým výkladem postupně dotvořily příslušná zákonná ustanovení a pokud možno přispěly v oblasti insolvenčního práva k posílení právní jistoty. S ohledem na dosud relativně krátkou dobu účinnosti nové právní úpravy a s tím související absenci rozhodnutí především vyšších soudů existuje již nyní mnoho sporných otázek, k nimž judikatura dosud neměla možnost se dostatečně vyjádřit a jejichž odborné zpracování buď zcela chybí nebo je nedostatečné. Poměrně zásadní diskontinuita mezi stávajícím insolvenčním zákonem a předchozí právní úpravou zároveň do značné míry omezuje použitelnost starších judikátů vztahující se k dnes již zrušenému zákonu o konkursu a vyrovnání.²

Jednou z oblastí, která v souvislosti s přijetím insolvenčního zákona prošla poměrně zásadní změnou a na jejíž některé aspekty bychom se chtěli v tomto článku zaměřit, je problematika neúčinnosti právních úkonů a jejich odporovatelnosti. Naší ambicí rozhodně není podat v rámci takto omezeného formátu kompletní a vyčerpávající výklad platného odpůrčího práva. Chceme pouze poukázat na vybrané problémy současné právní úpravy.

Tím je podle našeho názoru již samotné vymezení předmětu odporu, tj. konkrétních úkonů, kterým je možno v rámci insolvenčního řízení odporovat. Vedle toho se budeme zabývat procesními způsoby, jimiž lze odpůrčí nárok vznést. Zároveň s tím chceme čtenáři představit srovnatelnou úpravu tohoto institutu v některých zahraničních úpravách a případně doporučit, jakým směrem by se právní praxe u nás měla v budoucnu vydat.

Účinností nového insolvenčního zákona opustil český zákonodárce dosavadní koncept automatické neúčinnosti³ některých úkonů dlužníka, jak ji doposud upravoval zrušený zákon o konkursu a vyrovnání, a nahradil ji úpravou, která do jisté míry (nikoliv však zcela důsledně) vychází z konkursního, vyrovnacího a odpůrčího řádu účinného na území bývalého Československa v letech 1931 až 1950. Tehdejší úprava odpůrčího práva obsahově navazuje na odpůrčí právo rakouské upravené císařským nařízením z roku 1914⁴, které na našem území platilo až do přijetí citovaného zákona z roku 1931. Obě zmiňované historické úpravy nám budou rovněž inspirací při našem dalším výkladu.

Podstata a účel odpůrčího práva

V zásadě platí, že dlužník není nikterak omezen v dispozici se svým majetkem. Omezení dlužníka při nakládání s jeho majetkovou podstatou nastává zpravidla v důsledku rozhodnutí soudu (zejména nařízením předběžného opatření, výkonu rozhodnutí či exekuce na majetek dlužníka, rozhodnutím o prohlášení konkursu apod.) nebo jiné právní skutečnosti. Pro věřitele tím samozřejmě vzniká riziko, že v důsledku jednání dlužníka, příp. jiných osob dojde k takové změně rozsahu či kvality dlužníkovy majetku, případně jeho zatížení novými právy, v jejichž důsledku bude ohrožena nebo dokonce vyloučena možnost faktického uspokojení jejich pohledávek. Jak výstižně uvádí Sedláček: „zejména v konkursu je toto nebezpečí dáno, neboť před touto generální exekucí na celé jmění dlužníkovy hledí jednak dlužník zachránití části jmění převodem na důvěrníky své, jednak hledí lépe informovaní věřitelé zajistiti si lepší pozici zejména získáním práva zástavního nebo úkojového na úkor ostatních věřitelů.“⁵

Účelem odpůrčího práva je tedy ochrana věřitelů před některými dispozicemi s majetkovými hodnotami dlužníka v době, kdy již dlužník zpravidla není schopen plně uspokojit pohledávky všech svých věřitelů.

Uplatněním odporu se lze v rámci soudního řízení domoci vyslovení neúčinnosti úkonu, v důsledku čehož je následně možné majetkovou hodnotu, která na základě neúčinného úkonu ušla z majetku dlužníka, nebo její ekvivalent použít k uspokojení dlužníkových

¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

² Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

³ Výjimky z tohoto pravidla (viz např. § 111 odst. 3 nebo § 246 odst. 2 insolvenčního zákona) nejsou pro účely tohoto článku podstatné.

⁴ *Kaiserliche Verordnung über die Einführung einer Konkursordnung, einer Ausgleichsordnung und einer Anfechtungsordnung RGBl 1914/337* – není bez zajímavosti, že tento právní předpis je na území Rakouska platný dodnes a i přes několik poměrně zásadních novelizačních zásahů má v oblasti odpůrčího práva stále spoustu shodných rysů s naší prvorepublikovou úpravou. Svědčí to mj. i o kvalitě tehdejší legislativní práce, jež by mohla být cennou inspirací tvůrcům našich současných právních předpisů.

⁵ Sedláček, J., *Obligační právo*. 1. díl. Brno 1933, s. 299

věřitelů. Dotčený úkon přitom zůstává platný, jeho účinky se však nevztahují na dlužníkovy věřitele (tzv. relativní neúčinnost).

Na druhé straně je nutné, aby právo v zájmu právní jistoty vymezilo jisté hranice odporovatelnosti, tak aby byly před jejími důsledky chráněny zejména osoby jednající v dobré víře, které zpravidla nemají možnost seznámit se se stavem majetku a závazků dlužníka, poskytly dlužníkovi odpovídající protiplnění apod. Děje se tak zpravidla vymezením okruhu osob oprávněných vznést odpor, jakož i osob, vůči nimž lze odpor uplatnit, stanovením subjektivních kritérií odporovatelnosti (zejména konkrétní úmysl věřitele a vědomost tohoto úmyslu druhou stranou) a dále nejzazšího období, kdy je třeba, aby se odporovatelné jednání uskutečnilo, příp. lhůty, do kdy je možné odpor uplatnit.

Předmět odporu

Za předmět odporu považujeme takové skutečnosti (zpravidla jednání), jejichž neúčinnosti se lze v rámci insolvenčního řízení domáhat tzv. odpůřčí žalobou. Současná právní úprava definuje předmět odporu jako právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Právním úkonem se dle výslovného znění zákona rozumí z hlediska odporovatelnosti též dlužníkovy opomenutí (srov. § 235 odst. 1 insolvenčního zákona).

Na první pohled se tedy zdá být právní úprava jasná. Předmětem neúčinnosti může být právní úkon, přičemž zároveň se musí jednat o právní úkon dlužníka. Právní úkony, zejména pak smlouvy, představují v soukromém právu nejvýznamnější skupinu tzv. právně relevantních skutečností, s nimiž právní normy spojují právní následky. Ve smyslu ustanovení § 34 občanského zákoníku se právním úkonem rozumí individuální projev vůle subjektu soukromoprávního vztahu směřující k nějakému

právnímu následku předvídanému právní normou (v zásadě tedy ke vzniku, změně nebo zániku subjektivních práv a povinností) a zpravidla odpovídajícímu tomu, oč jednající usiloval.

Možnosti, jak disponovat dlužníkovým majetkem, případně jej zatížit, jsou však rozmanité a ne vždy se tak musí dít v důsledku formálně projevené vůle dlužníka, resp. jeho právního úkonu v tom smyslu, jak tento institut vykládá naše současná civilistika. Sedláček poukazyval na to, že: „... *nedostačí ochrana věřitelů před právními jednáními dlužníkovými, ale ... musí být i případná ochrana i před neoprávněnými výhodami některých věřitelů.*“⁶ Zároveň ne každé lidské jednání, jež má dopad v majetkové sféře dlužníka, musí mít nutně povahu právního úkonu.

Z hlediska praxe by se proto doslovný výklad předmětu odpůřčího práva, resp. jeho redukce toliko na právní úkony dlužníka mohly ukázat být poněkud problematickými, jak ukážeme dále, a ve svém důsledku by mohly vést až k popření podstaty a smyslu institutu odporovatelnosti jako takového.

Uzavře-li dlužník kupní smlouvu, smlouvu o zajištění svého závazku, splní svůj dluh před splatností, provede započtení své pohledávky oproti splatné pohledávce protistrany a zároveň budou splněny další podmínky odporovatelnosti⁷, lze se nepochybně v rámci insolvenčního řízení domáhat vyslovení neúčinnosti příslušného úkonu.

Problém naproti tomu může nastat v situaci, kdy dlužník zvýhodní nebo naopak zkrátí svého věřitele například svým procesním postupem v rámci soudního či jiného obdobného řízení. Dlužník kupříkladu uzavře s protistranou soudní smír, nepodá ve stanovené lhůtě opravný prostředek či jinak umožní protistraně v době, kdy se již prokazatelně nachází v úpadku, získat vůči němu exekuční titul, umožní v rámci rozhodčího řízení pro něj nevýhodné vypořádání společného jmění manželů apod. Je otázkou, zda i v těchto případech stávající díkce insolvenčního zákona umožňuje domáhat se odpůřčí žalobou v rámci insolvenčního řízení vyslovení neúčinnosti takovýchto „úkonů“ či nikoliv.

Další sporné případy představují úkony, jež sice prokazatelně zvýhodňují konkrétního věřitele na úkor ostatních a jsou činěny s vědomím úpadku dlužníka, nejedná se ale přímo o úkony samotného dlužníka, nýbrž jde o úkony třetích osob, které se nicméně bezprostředně dotýkají dlužníkovy majetku. V praxi se nejčastěji jedná o úkony mezi osobami personálně či majetkově navzájem propojenými. Konkrétně může jít o situaci, kdy dlužník a třetí osoba společně tvoří koncern, přičemž dlužník formálně není subjektem („iniciátorem“) dotčeného úkonu, je však zřejmé, že jde o důsledek jednotného řízení či alespoň jednání ve vzájemném srozumění s cílem maximalizovat výhody

⁶ Sedláček, J., *Obligační právo*. 1. díl. Brno 1933, s. 299

⁷ Zejména, že úkon bude spadat do zákonem stanoveného časového období, subjektivní stránka (u úmyslně zkracujícího právního úkonu) apod.

koncernu jako celku zpravidla na úkor ostatních mimo stojících věřitelů⁸.

Pro ilustraci lze uvést následující příklad. Dlužník a osoba X jsou ovládány stejnou osobou a tvoří koncern. Oba subjekty mají vůči sobě pohledávky z obchodního styku. Dlužník se ocitne v úpadku. Je si vědom toho, že pokud provede jednostranné započtení svých pohledávek vůči X, případně o tom s X uzavře dohodu, vystavuje se riziku následného napadení takového jednání ze strany insolvenčního správce odpůřčí žalobou. Započtení proto provede jednostranně nikoliv dlužník, ale osoba X (v případě koncernových společností zpravidla nebude výjimkou, že za oba subjekty navenek vystupuje stejná osoba). Otázka je jasná. Za předpokladu, že započtení bude po formální stránce provedeno právně bezvadným způsobem, tj. půjde o platný úkon, jenž však (vyjma subjektu) bude naplňovat některou ze skutkových podstat neúčinnosti právního úkonu, má insolvenční správce možnost takovému úkonu dle stávající právní úpravy odporovat?

To že předmětem odpůřčího práva nemusí být vždy pouze právní úkony dlužníka, vyplývá mj. i z dřívější judikatury Nejvyššího soudu. Konkrétně například v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. října 1999, sp. zn. 31 Cdo 870/99, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 52, ročník 2000, soud dospěl k závěru, že věřitel je za podmínek, uvedených v ustanovení § 42a obč. zák.⁹, oprávněn odporovat nejen právním úkonům, které učinil dlužník, ale i právním úkonům ručitele a dalších osob, které jsou z důvodu akcesorické a subsidiární povinnosti zákonem zavázány (zejména z titulů zajištění závazků) uspokojit pohledávku věřitele. To je nicméně poněkud jiná situace, než jaká byla popsána v uvedeném příkladu, jejíž judikaturní posouzení ze strany vyšších soudů nám bohužel není známo.

Pokusme se proto o porovnání dotčené problematiky s úpravou odpůřčího práva obsaženou v již citovaném konkursním, vyrovnacím a odpůřčím řádu z roku 1931. Ten vymezuje odporovatelné jednání obecně jako právní jednání¹⁰, která se stala před prohlášením konkursu a týkají se úpadcova jmění (§ 29 odst. 1). Obecná

definice tedy nikterak nezužuje okruh odporovatelných jednání toliko na úkony dlužníka. Rozhodujícím kritériem je zde vazba na majetek dlužníka (kridatáře), jinými slovy odporovatelný úkon (jeho účinky) se musí vztahovat k majetkové podstatě dlužníka. V následném výčtu konkrétních skutkových podstat odporovatelných úkonů zákon výslovně stanoví, zda musí jít o jednání dlužníka („odporovati lze smlouvám ... , které byly úpadcem sjednány“, „odporovati lze ... bezplatným opatřením úpadcovým“) či nikoliv („odporovati lze zajištění neb uspokojení věřitele“, „odporovati lze ... právním jednáním, kterými osoba úpadci blízká dosáhla pro svou konkursní pohledávku zajištění nebo uspokojení“).

Z hlediska rozsahu úkonů, kterým bylo možné odporovat, zastávala tehdejší doktrína jednoznačně rozšiřující výklad a ačkoliv právní úprava hovořila výslovně o právním jednání (ve smyslu právního úkonu tak, jak jej chápeme dnes), dovozovalo se, že tento pojem je třeba chápat v širším slova smyslu, tedy v podstatě jako jakékoliv projevy vůle mající právní účinky ve vztahu k majetku dlužníka¹¹. Například Sedláček označuje právní předpoklady, resp. to, čemu lze odporovat, jako tzv. právní činy (úkony, *Rechtshandlungen*) a výslovně uvádí, že „*právní čin je pojem širší než pojem právního jednání a znamená, že jednání určité osoby je právně relevantní. V našem případě se musí týkat jmění dlužníka a musí být věřitelům na úkor...*“

Z pojetí odporovatelnosti právních jednání v širším slova smyslu vychází také současná úprava německá a rakouská¹². Na rozdíl od naší předválečné (a koneckonců i současné) právní úpravy však právní řády obou zemí výslovně terminologicky rozlišují mezi právními úkony na jedné straně a odporovatelnými úkony na druhé straně s tím, že první kategorie označovaná jako *Rechtsgeschäft* je z pohledu odpůřčího práva pouhou podmnožinou širší skupiny odporovatelných úkonů, pro něž rakouské i německé právo shodně používá termín *Rechtshandlung*. Obecné definice odporovatelných úkonů neobsahují podmínku, dle níž by odporovatelným úkonem muselo být výlučně jednání dlužníka.¹⁵

⁸ Velmi často se jedná o situace, kdy za oba subjekty (právnícké osoby) jedná v pozici statutárního orgánu stejná osoba.

⁹ Závěry citovaného judikátu jsou použitelné rovněž v rámci odpůřčího práva insolvenčního.

¹⁰ Rakouská, potažmo prvorepubliková právní teorie a praxe používala termín „*právní jednání*“ pro označení právních skutečností, které současná doktrína vymezuje jako „*právní úkony*“. Naproti tomu právní úkon byl dříve chápán mnohem širěji než pouhé právní jednání. Není bez zajímavosti, že osnova nového občanského zákoníku se opětovně vrací k dříve užívanému termínu právní jednání. V tomto textu nicméně budeme nadále oba pojmy pro zjednodušení používat jako synonyma.

¹¹ Srov. např. Krčmář, J., *Právo občanské III. Právo obligační*. Praha 1936, s. 63: „*Nic nenasvědčuje, že by zákon č. 64/31 v čemkoli by chtěl zúžití rozsah úkonů, kterým lze odporovati.*“; důvodová zpráva vládního návrhu konkursního řádu in: Voska, J., *Konkursní, vyrovnací a odpůřčí řády*. Praha 1931, s. 169: „*Původní znění rakouského konkursního i odpůřčího řádu užívá širšího názvu „Rechtshandlungen“. Osnova užívající termínu „právní jednání“ přidržuje se českého znění dosavadního zákona; nějakou věcnou změnu proti dosavadnímu právnímu stavu nezavádí.*“

¹² Srov. např. Buchegger, W., *Insolvenzrecht*, Wien 2010, s. 60 a násl.

¹³ Srov. § 859 rakouského občanského zákoníku; § 104 a násl. německého občanského zákoníku

¹⁴ Srov. § 27 rakouského insolvenčního řádu (IO) a § 129 německého insolvenčního řádu (IO)

¹⁵ § 27 rakouského insolvenčního řádu: „*Rechtshandlungen, die vor der Eröffnung des Insolvenzverfahrens vorgenommen worden sind und das Vermögen des Schuldners betreffen, können nach den Bestimmungen dieses Abschnittes angefochten und den Insolvenzgläubigern gegenüber als unwirksam erklärt werden.*“

Vedle „klasických“ úkonů jako například smlouvy uzavřené dlužníkem, jednostranné právní úkony dlužníka, příp. jeho opomenutí je možné dle tohoto širšího pojetí odporovat také právním úkonům jiných osob, ale i procesním úkonům a dokonce soudním rozhodnutím, soudním příklepům v exekuční dražbě apod., když v takovém případě se právním činem rozumělo příslušné soudní rozhodnutí ve spojení s návrhem (podáním) třetí osoby.

Československý konkursní řád z roku 1931 umožňoval odporovat také úkonům exekučně vymahatelným, když výslovně stanovil, že právo odporovat není vyloučeno proto, že pro jednání, kterému se odporuje, bylo nabyto exekučního titulu nebo že bylo vymoženo exekucí. V případě prohlášení neúčinnosti právního jednání (úkonu) automaticky pozbyl účinnosti vůči konkursním věřitelům také exekuční titul (§ 28 konkursního řádu)¹⁶. Platný insolvenční zákon obdobné ustanovení postrádá, což ve svém důsledku může vést k pochybnostem, zda dle současné právní úpravy je možné odporovat i takovým úkonům, které (resp. nároky z nich vzešlé) se opírají o vykonatelný exekuční titul, příp. jde-li o plnění vymožené v rámci exekuce či výkonu rozhodnutí. V tomto smyslu by si insolvenční zákon zřejmě zaslouhoval doplnění a zpřesnění.

Úprava v platném občanském zákoníku je v tomto přesnější. Paragraf 42a odst. 1 druhá věta stanoví: *„Toto právo /rozuměj právo domáhat se určení neúčinnosti právního úkonu dlužníka/ má věřitel i tehdy, je-li nárok proti dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen.“* Výklad citovaného ustanovení podal Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3302/2006, kde mj. uvedl: *„V právní teorii i soudní praxi je shora citované ustanovení § 42a odst. 1 věta druhá obč. zák. konstantně vykládáno tak, že pasivně legitimovaný subjekt (§ 42a odst. 3 obč. zák.) se nemůže s úspěchem bránit proti odpůřci žalobě věřitele tím, že jeho vlastní nárok vůči dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu je již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen. Toto ustanovení je tedy třeba interpretovat tak, že věřitel může právnímu úkonu dlužníka odporovat i v případě, že se tento právní úkon stal předmětem soudního řízení mezi dlužníkem a osobou, která s ním tento úkon uzavřela („druhou stranou“ odporovatelného úkonu – nabyvatelem), nabyvateli z něho bylo přisouzeno plnění a toto plnění bylo na dlužníkovi vymoženo exekučně. Okolnost, že odporovatelný právní úkon byl předmětem jiného řízení, že v tomto řízení bylo nabyvateli přisouzeno nějaké plnění z tohoto odporovatelného úkonu apod., totiž nemá na řízení o odpůřci žalobě žádný vliv – s výjimkou případu, kdy by v takovém řízení byla konstatována neplatnost předmětného úkonu...“*

Domníváme se, že rovněž dle současného insolvenčního zákona je odporovatelnost úkonů, ze kterých vznikly vykonatelné nároky, příp. tyto byly následně v rámci exekuce uspokojeny, možná, a to i přes absenci výslovného ustanovení obdobného výše citovanému ustanovení občanského zákoníku. Není žádný rozumný důvod, aby v tomto byla úprava v insolvenčním zákoně vykládána odchylně (k tíži odpůřce) od úpravy v občanském zákoníku. V rámci běžného nalézacího ani vykonávacího (exekučního) řízení soud neposuzuje (resp. právně ani nemá možnost posuzovat), zda uplatněný nárok vyplývá z odporovatelného úkonu či nikoliv. Pro nalézací soud je rozhodující, zda uplatněný nárok vznikl z platného právního důvodu či nikoliv. Exekuční soud zkoumá, zda pohledávka byla přiznána vykonatelným exekučním titulem. Z tohoto důvodu nemůže mít prostý fakt, že věřiteli byla například přiznána pohledávka rozhodnutím soudu nebo byla vymožena v rámci exekuce, za následek vyloučení možnosti odporovat právnímu úkonu, z něhož taková pohledávka vzešla. V rozporu se smyslem právní úpravy by došlo ke zcela neodůvodnitelnému vyloučení řady právních úkonů z možnosti vyslovení jejich neúčinnosti, aniž by kdy před tím tyto úkony prošly v rámci soudního řízení testem odporovatelnosti. Je třeba zdůraznit, že odpůřci právo je upraveno speciálně pro účely insolvence a pouze v rámci insolvenčního řízení může být uplatněno s účinky ve vztahu k subjektům účastnícím se tohoto řízení. Z hlediska odpůřčího práva proto insolvenční zákon a jeho úprava představuje lex specialis ve vztahu k řízení nalézacímu a exekučnímu, v důsledku čehož přiznání nároku vykonatelným rozhodnutím ani jeho následné vymožení v rámci exekuce nevyklučuje za zákonem stanovených podmínek možné budoucí uplatnění odporu vůči právnímu úkonu, z něhož dotčený nárok vzešel.

Výše nastíněné širší pojetí odporovatelnosti dle našeho názoru daleko lépe odpovídá smyslu odpůřčího práva, aniž by se zároveň pohybovalo mimo rámeček platné právní úpravy. Jeho výhodou je flexibilita, která lépe umožňuje postihnout větší spektrum jednání, jež se nepříznivě dotýkají majetkové podstaty dlužníka a mohou v konečném důsledku negativně ovlivnit rozsah celkového uspokojení pohledávek jednotlivých věřitelů v rámci insolvence, aniž by zároveň výrazným způsobem zasahovala do právní jistoty smluvních vztahů tam, kde to není nezbytně nutné v zájmu ochrany věřitelů. Je pozoruhodné, že starší doktrína k tomuto pojetí dospěla, přestože tehdy platné právo v souvislosti s neúčinností výslovně zmiňuje pouze právní jednání, tj. právní úkon ve smyslu stávající úpravy a kdy by se tudíž podobně jako dnes na první pohled mohlo zdát, že prostor pro výklad je značně redukován.

¹⁶ Prakticky identické ustanovení nalezneme v ustanovení § 35 rakouského insolvenčního řádu a § 141 německého insolvenčního řádu. Rovněž slovenská právní úprava výslovně připouští odporovatelnost právních úkonů, ze kterých vzešel vykonatelný nárok nebo u nichž došlo k uspokojení nároku.

Náhled - do tisku půjde ostrá verze (je příliš velká)

Není na vaše auto
spolehnutí?

Jednou jste dole, jednou nahoře.
S námi zvládnete obojí.

Pořídte si nové.

Financování automobilů pro
soukromé osoby od UniCredit Leasing
je nejrychlejší způsob, jak si pořídít
nového mazlíčka na čtyřech kolech
i s výhodným pojištěním.

Více informací na:
www.unicreditleasing.cz
tel.: 844 11 33 55

Vítejte v
UniCredit
Leasing

S ohledem na účel a smysl zákonné úpravy odpůrčího práva se přikláníme ke stanovisku, dle něhož lze v rámci insolvenčního řízení odporovat obecně jakémukoliv právnímu jednání (včetně opomenutí) dlužníka či třetí osoby, které se uskutečnilo v zákonem vymezeném období zpravidla předcházejícím zahájení insolvenčního řízení, týká se majetku náležejícího do majetkové podstaty a zkracuje možnost uspokojení věřitelů dlužníka nebo naopak zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných.

Tato interpretace odpovídá dle našeho názoru smyslu a účelu právní úpravy odpůrčího práva. Ústavní soud dospěl ve svém stanovisku pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS – st. 1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 9, ročník 1997, část III., k závěru, že „*vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva.*“ Ústavní soud dále konstatuje, že „*v případě aplikace právního ustanovení nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoli pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým.*“

Uplatnění odporu

Neúčinnost právního úkonu se v insolvenčním řízení zakládá až pravomocným rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným na základě odpůrčí žaloby, k jejímuž podání je aktivně legitimován pouze insolvenční správce. Žádný další subjekt ze zákona legitimaci k podání odpůrčí žaloby nemá¹⁷. Spory na základě odpůrčí žaloby řadí zákon mezi tzv. incidenční spory. Jejich účelem je uspořádání právních vztahů v rámci insolvenčního řízení a případné rozhodnutí insolvenčního soudu o neúčinnosti právního úkonu tudíž bude mít účinky pouze ve vztahu k insolvenčnímu správci, žalovanému odpůrci a účastníkům insolvenčního řízení (v zásadě tedy dlužníkovi a jednotlivým věřitelům).

Konkrétní obsah odpůrčího nároku je závislý na individuálních okolnostech každého případu. Insolvenční správce bude zpravidla požadovat vydání dlužníkovu plnění do majetkové podstaty, příp. poskytnutí rovnocenné náhrady (tj. peněžitého plnění). V některých

případech bude dostačující samotné určení neúčinnosti úkonu.

V této souvislosti si klademe otázku, zda žaloba insolvenčního správce musí vždy znít na určení neúčinnosti dotčeného úkonu a teprve v návaznosti na takové určení lze následně (samostatně) žalovat na vydání plnění z neúčinného právního úkonu nebo zda v případech, kdy je to fakticky možné, může insolvenční správce rovnou žalovat na plnění. V posléze uvedeném případě by si insolvenční soud neúčinnost právního úkonu posoudil jako tzv. předběžnou otázku a vypořádal by se s ní toliko v odůvodnění svého rozhodnutí. Jako třetí možnost se jeví kombinace obou zmíněných variant, kdy v rámci jedné žaloby by insolvenční správce žaloval jak na určení neúčinnosti úkonu, tak podle okolností na vydání plnění či poskytnutí rovnocenné náhrady.

Autoři komentáře k platnému insolvenčnímu zákonu se přikláníjí k závěru, dle něhož je v první řadě nutno žalovat na určení neúčinnosti a teprve podle situace pokračovat v dalším nalézacím řízení. Poukazují přitom na ustanovení § 239 odst. 4 insolvenčního zákona, podle kterého dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů náleží do majetkové podstaty teprve právní mocí rozhodnutí, kterým bylo odpůrčí žalobě vyhověno.¹⁸ Shodně uvádí Kučera, podle něhož „... *dokud nebude neúčinnost právního úkonu takto založena, nevznikne v insolvenčním řízení ani povinnost vydat plnění z takového úkonu. Insolvenční zákon tedy předpokládá dvě fáze uplatnění právních následků neúčinných úkonů a v návaznosti na to vedení dvou sporů.*“¹⁹

Viz také rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 11. 2010, sp. zn. Ncp 2311/2010.²⁰ V první fázi soud v rámci insolvenčního řízení svým rozhodnutím zjistí neúčinnost právního úkonu. Jedná se o incidenční spor. Teprve na základě pravomocného rozhodnutí (nevzdá-li povinná osoba plnění z neúčinného úkonu dobrovolně) uplatní insolvenční správce nárok z neúčinného úkonu pořadem práva, tj. žalobou podanou mimo rámec insolvenčního řízení. Tento následný spor již není incidenčním sporem.

Prvorepubliková doktrína, opírající se rovněž o stanovisko tehdejší judikatury, vycházela z odlišného principu. Například podle Vosky „*uplatňuje-li se odpůrčí nárok žalobou, jest žalovati zpravidla žalobu o plnění ve prospěch konkursní podstaty; jen výjimečně lze žalovati o určení odpůrčího nároku.*“²¹ Takovýto postup se nám zdá být i z hlediska platné právní úpravy praktičtější, navíc dle našeho názoru nikterak nekoliduje s ustanovením § 239 odst. 4 insolvenčního zákona. Tam, kde lze žalovat na plnění (vydání plnění z neúčinného úkonu, poskytnutí peněžité náhrady), považujeme

¹⁷ Za podmínek stanovených insolvenčním zákonem nicméně může věřitelský výbor insolvenčnímu správci podání takové žaloby uložit.

¹⁸ Kotoučová, J., a kol., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), komentář, Praha 2010, s. 512.

¹⁹ Maršíková, J., a kol., Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Praha 2011, s. 373.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Voska, J., Konkursní, vyrovnací a odpůrčí řády. Praha 1931, s. 201.

za nadbytečné domáhat se zároveň vydání určovacího výroku ohledně vyslovení neúčinnosti dotčeného úkonu. Na druhou stranu nelze vyloučit případy, kdy naopak bude dostačující výrok soudu prohlašující konkrétní úkon za neúčinný, aniž by bylo nutné zároveň žalovat na plnění.

Hodlá-li například insolvenční správce odporovat právnímu úkonu, na jehož základě dlužník převedl věc na třetí osobu, pak v případě, že věc již byla předána nabyvateli, považujeme za účelné uplatnit odpůrčí žalobou nárok na vydání věci s tím, že insolvenční soud se s otázkou neúčinnosti právního úkonu vypořádá v odůvodnění svého rozhodnutí, aniž by bylo nutné rozhodovat o ní samostatným výrokem. Naopak bude-li stejný právní úkon předmětem odporu ze strany insolvenčního správce v okamžiku, kdy ještě nedošlo k předání věci nabyvateli a tato se stále nachází v držení dlužníka, resp. insolvenčního správce s dispozičním oprávněním, měl by petit odpůrčí žaloby znít pouze na určení neúčinnosti napadeného úkonu²². Stejný postup se uplatní také v případě, kdy insolvenční správce bude odporovat například zřízení zástavního práva zapsaného v katastru nemovitostí. V takovém případě opět žaloba nebude znít na vydání věci či poskytnutí jiného plnění, nýbrž na určení neúčinnosti právního úkonu, kterým bylo zřízeno dotčené věcné právo.

Je třeba poukázat na aktuální rozhodnutí velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 2. září 2011, sp. zn. 31 Cdo 365/2009, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 68, ročník 2011, které se mj. zabývá otázkou totožnosti věci u odpůrčí žaloby a žaloby na plnění z téhož právního důvodu.

Konkrétně Nejvyšší soud posuzoval, zda řízení o odpůrčí žalobě, kterou se žalobce (správce konkursní podstaty) vůči osobě, jež odporovatelným právním úkonem získala majetkový prospěch, domáhá – vedle určení neúčinnosti odporovatelného právního úkonu – i zaplacení částky odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu, je totožné s řízením, v němž se žalobce (správce konkursní podstaty) vůči stejné osobě domáhá zaplacení částky představující peněžitou náhradu bezdůvodného obohacení, získaného plněním ze stejného právního úkonu, s argumentem, že jde o právní úkon neplatný. Nejvyšší soud, odchylně od své dosavadní rozhodovací praxe²³ dospěl k závěru, že skutkový základ žaloby v projednávané věci a odpůrčí žaloby v jiném řízení je shodný a je dána

i obsahová shoda návrhů rozsudečných výroků v obou žalobách s tím, že v projednávané věci a v jiném řízení je proto vedle totožnosti účastníků řízení dána i totožnost předmětu řízení a jde tedy o věci totožné ve smyslu § 83 odst. 1 občanského soudního řádu.

Z hlediska posuzované problematiky je významný závěr Nejvyššího soudu, že „V případech, kdy žalovaný získal z odporovatelných právních úkonů dlužníka majetkový prospěch, může (měla by) mít odpůrčí žaloba jen podobu žaloby na plnění, směřující k vydání poskytnutého peněžitého plnění nebo k vydání peněžité náhrady ve výši prospěchu získaného odporovatelným právním úkonem. Posouzení případné neúčinnosti odporovatelných právních úkonů je v těchto situacích řešením právní otázky toliko předběžné povahy.“

Dle uvedeného stanoviska, s nímž se v zásadě ztotožňujeme, je tedy třeba žalovat odpůrčí žalobou přímo na plnění (vydání prospěchu z neúčinného úkonu) a není nutné, aby odpůrčí žaloba zněla nejprve na určení neúčinnosti dotčeného úkonu a teprve v návaznosti na výsledek tohoto řízení bylo (dle okolností v dalším případném řízení) vymáháno příslušné plnění. Podotýkáme, že dotčený judikát se vztahuje k právní úpravě odporovatelnosti dle zrušeného zákona o konkursu a vyrovnání, jeho závěry jsou nicméně dle našeho názoru použitelné také v případě nároků podléhajících režimu insolvenčního zákona²⁴.

Z hlediska procesní formy vznesení odporu platná právní úprava nepřipouští jiné uplatnění odpůrčího práva než žalobou projednávanou následně v rámci samostatného incidenčního řízení. Neúčinnost právního úkonu tak není možné namítnout například

Emile, jsou z nás boháči. Budeme mít na splácení úroků z úvěru.

Kresba: Ivan Svoboda

²² Otázkou zůstává, zda by v takovém případě měl soud zkoumat například naléhavý právní zájem na podání samostatné určovací žaloby. Domníváme se, že v daném případě (není-li žalováno přímo na plnění) by tomu tak být mělo.

²³ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 786/2008.

²⁴ Nepřímo to potvrzuje mj. i publikace rozhodnutí v oficiální Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

ve sporu o určení pravosti pohledávky či jiném řízení. Toto rovněž považujeme za nedostatek současné právní úpravy, jehož důsledkem bývá často zbytečné navyšování incidenčních sporů. Prvorepublikový konkursní řád umožňoval domoci se odporu nejen samostatnou žalobou, ale také tzv. námitkou uplatněnou v rámci již probíhajícího řízení²⁵. Uplatnění odporu námitkou či podobným způsobem se jeví být účelné v případech, kdy věřitel například přihlásí do insolvenčního řízení pohledávku, příp. její zajištění získané na základě odporovatelného právního úkonu. V takovém případě považujeme za daleko vhodnější, pokud by právní úprava umožňovala uplatnit odpor formou námítky či jiného procesního úkonu již v rámci přezkumu pohledávek, namísto toho, aby insolvenční správce byl nucen podávat ohledně dotčeného úkonu samostatnou odpůřčí žalobu²⁶. Stejně tak považujeme za účelné, pokud by právní úprava umožňovala uplatnit odpor procesním úkonem při zachování prekluzivní lhůty v rámci jiného již probíhajícího incidenčního sporu, jakož i řízení, do něhož insolvenční správce vstoupil dle ustanovení § 264 insolvenčního zákona. V řadě insolvenčních řízení by to nepochybně vedlo k eliminaci celkového počtu incidenčních sporů a tím i k zefektivnění činnosti insolvenčních soudů, když v rámci jednoho řízení by bylo možné řešit vícero otázek, které spolu skutkově nebo právně souvisejí. Vzhledem k enormnímu nárůstu insolvenční agendy našich soudů, jenž je nyní patrný, jde o problematiku více než aktuální.

Jako příklad nám může posloužit platná slovenská právní úprava²⁷, dle níž je možné uplatnit odpor žalobou podanou příslušnému soudu nebo přímo u povinné osoby, to však pouze za předpokladu, že povinná osoba

toto právo písemně uznala. Dle výslovného ustanovení lze rovněž uplatnit odpor proti přihlášené pohledávce či jejímu zajištění nabytému na základě odporovatelného právního úkonu jejich popřením v rámci přezkumu pohledávek. Současný rakouský insolvenční zákon vychází v tomto ze stejných zásad jako dříve popsaná prvorepubliková úprava.

Závěr

Uvedenou analýzou jsme se pokusili alespoň ve stručnosti upozornit na některé sporné oblasti našeho současného odpůřčího práva. Základní problém vyvstává podle našeho názoru již při vymezení konkrétních úkonů (jednání), kterým lze v rámci insolvenčního řízení odporovat. Srovnáním s historickou právní úpravou, jakož i nám relativně blízkými vybranými zahraničními právními oblastmi jsme poukázali na možné širší pojetí odporovatelnosti, které se neomezuje toliko na právní úkony dlužníka, ale umožňuje postihnout úkony (jednání) v daleko širším slova smyslu, aniž by zároveň bralo ze zřetele potřebu ochrany právní jistoty a důvěry účastníků právních vztahů. Dále jsme se zabývali otázkou obsahu odpůřčího nároku a procesní formy jeho uplatnění, kde po provedené komparaci shledáváme současnou právní úpravu nedostatečnou.

Relativní novost platného insolvenčního zákona a absence relevantní judikatury vyšších soudů prozatím neumožňují jednoznačně odpovědět, jakým směrem se praxe nakonec vydá. Hledání optimálního řešení je vždy složité, obzvláště pak v oblasti, jakou je odpůřčí právo, v níž zájmy jednotlivých zainteresovaných osob jsou natolik protichůdné, a v níž je třeba akcentovat nejen zájmy dlužníkových věřitelů, ale i jeho smluvních partnerů jednajících v důvěře v nabytá práva. Nemalou roli při jeho nalézání hraje rovněž seriózní odborná diskuze. To, zda tento článek bude moci být vnímán jako jeden z příspěvků k jejímu zkvalitnění a dalšímu rozvoji, ponecháváme na uvážení čtenáře.

Karel Somol

Mgr. Karel Somol vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 2004 začal vykonávat právní praxi nejprve jako advokátní koncipient a posléze jako samostatný advokát. Vedle obecného obchodního a korporáčního práva se mj. specializuje na problematiku insolvenčního práva a právních vztahů k nemovitostem.

²⁵ Srov. např. Voska, J., Konkursní, vyrovnací a odpůřčí řády. Praha 1931, s. 202 „Námitkou lze odpůřčí nárok uplatnit zejména ve sporech zahájených před prohlášením konkursu proti úpadci, do kterých vstoupil správce podstaty, ... dále ve sporech, které zahájili věřitelé, jejichž pohledávka byla popřena, ... ve sporech o nároky na vyloučení, ... anebo na oddělené uspokojení ...“

²⁶ Hranice mezi neplatností a „pouhou“ neúčinností je v praxi občas stěží odhadnutelná. Insolvenční správci proto v případě pohledávek či zajištění pocházejících (dle jejich stanoviska) z neúčinných právních úkonů často popírají pravost pohledávky, příp. právo na oddělené uspokojení a současně s tím napadají právní úkony z důvodu odporovatelnosti, v důsledku čehož je insolvenční soud nucen posuzovat právní úkon v rámci vícero incidenčních sporů. Důvodem takového postupu ze strany některých insolvenčních správců je nejistota ohledně právního posouzení konkrétního právního úkonu.

²⁷ Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Kdy sestavit a ověřit účetní závěrku při reorganizaci

Reorganizace je způsob řešení úpadku. Jejím cílem by mělo být nejen uspokojení věřitelů, ale také ozdravení dlužníka, snaha, aby dlužníkův podnik mohl dále existovat a vytvářet přidanou hodnotu. Jedná se tedy o postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkova podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

Zahájení insolvenčního řízení

Reorganizaci předchází zahájení insolvenčního řízení. Insolvenční řízení je zahájeno do dvou hodin poté, kdy je podán insolvenčnímu soudu návrh [§ 103 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů]. Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku (§ 109 odst. 4 insolvenčního zákona). Poté se musí dlužník zdržet nakládání s majetkovou podstatou, avšak činí úkony nezbytné ke splnění úkolů, které jsou nutné ke splnění v zákoně stanovených povinností, k provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření, k odvrácení hrozící škody aj. (§ 111 insolvenčního zákona).

Pokud soud předběžným opatřením neomezí více dlužníka v nakládání s majetkovou podstatou (§ 111 insolvenčního zákona), je dlužník povinen do doby rozhodnutí o úpadku pokračovat ve vedení účetnictví. Je-li stanoven předběžný správce (§ 112 insolvenčního zákona), vzniká mu povinnost provést opatření ke zjištění dlužníkova majetku a k jeho zajištění (zajistí majetkovou podstatu), dále k přezkoumání dlužníkova účetnictví.

Z insolvenčního zákona ani ze zákona o účetnictví nevyplývá, že by měla být k okamžiku nabytí účinků zahájení insolvenčního řízení sestavena účetní závěrka (ani mezičimní ani mimořádná). Pouze v případě, kdy do intervalu mezi nabytím účinků zahájení insolvenčního řízení a rozhodnutí o úpadku vstoupil den, k němuž se sestavuje řádná účetní závěrka, dlužník má povinnost ji sestavit¹. Pokud dlužník splňuje podmínky pro audit dané v § 20 zákona o účetnictví, účetní závěrka podléhá ověření auditorem.

Řádná účetní závěrka sestavená po nabytí účinků zahájení insolvenčního řízení musí tuto skutečnost vyjadřovat. Dlužník při sestavení

takové účetní závěrky musí jednoznačně zobrazit věrně a poctivě finanční situaci, a to pomocí vhodných účetních metod a podrobného komentáře v příloze v účetní závěrce. Zásadním způsobem tuto skutečnost upravuje jak zákon o účetnictví (§ 7 odst. 3), tak vyhláška č. 500/2002 Sb. (§ 39 odst. 14).

Vyhlášení moratoria

Dlužník může mít zájem vyhlásit moratorium, aby například mohl připravit vše na řešení úpadku reorganizací. K návrhu na moratorium je dlužník povinen připojit i poslední účetní závěrku a písemné prohlášení většiny svých věřitelů, že s vyhlášením moratoria souhlasí.

Moratorium je účinné od okamžiku zveřejnění rozhodnutí o jeho vyhlášení v insolvenčním rejstříku a trvá po dobu uvedenou v návrhu na moratorium, nejdéle tři měsíce, za podmínek uvedených v § 119 odst. 2 insolvenčního zákona jej lze prodloužit nejdéle o 30 dnů.

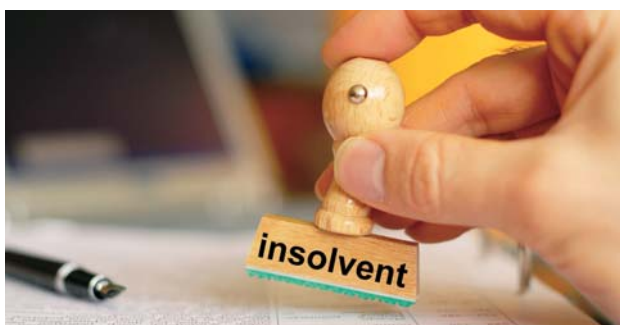
Dlužník může podat návrh na moratorium i před zahájením insolvenčního řízení (§ 125 insolvenčního zákona). I v takovém případě je povinen připojit k návrhu mj. poslední účetní závěrku.

V době moratoria, které zaniká buď uplynutím doby, na kterou bylo vyhlášeno, nebo rozhodnutím soudu (§ 124 insolvenčního zákona) vede účetnictví dlužník, a to i v případě, že byl ustanoven předběžný správce (§ 123 insolvenčního zákona).

Určitě nás insolvenční vlna nezasáhla tak bolestivě jako movitější střední vrstvy.
Kresba: Ivan Svoboda

¹ BŘEZINOVÁ Hana. Ekonomické aspekty insolvenčního zákona, účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

Poslední účetní závěrku, kterou insolvenční zákon požaduje jako povinnou přílohu návrhu na vyhlášení moratoria, sestavuje dlužník. Za poslední účetní závěrku lze považovat zřejmě řádnou účetní závěrku sestavenou k poslednímu dni účetního období. V některých případech ale může jít i o mimořádnou účetní závěrku, pokud by v účetní jednotce v uplynulé době proběhl některý z procesů vyvolávajících nutnost mimořádně uzavřít účetní knihy (např. § 11, § 365 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev). V každém případě lze předpokládat, že by účetní závěrka měla vykazovat informace se zohledněním možného podmiňování dalšího trvání podniku (§ 7 odst. 3 zákona o účetnictví), uplatnění zásady opatrnosti, avizování možných rizik v příloze atd.

Moratorium neovlivňuje povinnost nechat případnou řádnou účetní závěrku v jeho průběhu ověřit auditorem.

Rozhodnutí o úpadku

Jestliže je osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že je dlužník v úpadku nebo mu úpadek hrozí, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku (§ 136 insolvenčního zákona). Rozhodnutí soudu musí mj. obsahovat údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku, výrok, kterým ustanovuje insolvenčního správce, výrok, jímž se uloží dlužníku předat insolventnímu správci seznam jeho majetku a závazků, a lhůtu k přihlášení pohledávek.

Insolvenční zákon stanoví, kdo v průběhu insolvenčního řízení nakládá s majetkovou podstatou, přičemž se nakládáním rozumí mj. dle § 228 také vedení účetnictví a plnění povinností podle předpisů o daních, poplatcích a clech, jakož i podle předpisů o sociálním zabezpečení a veřejném zdravotním pojištění.

Zákon o účetnictví určuje, že ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku, se uzavřou účetní knihy (§ 17 odst. 2 písm. e)], tzn. sestaví se mimořádná účetní závěrka.

Osobou, která uzavření účtů a sestavení mimořádné účetní závěrky zajišťuje, je dlužník. Ten je odpovědný za účetnictví i tehdy, když pověří účetnictvím jinou osobu (§ 5 zákona o účetnictví).

Mimořádná účetní závěrka sestavovaná v souvislosti s nabytím účinnosti rozhodnutí o úpadku, případně zároveň i o způsobu řešení úpadku, se zveřejňuje dle § 21a zákona o účetnictví a § 38i odst. 1 písm. c)

obchodního zákoníku uložením do sbírky listin, kde je každému veřejně přístupná, stejně jako v insolvenčním rejstříku. Pokud jsou splněny podmínky uvedené v § 20 zákona o účetnictví pro audit, podléhá účetní závěrka ověření auditorem.

Ke dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku [viz § 17 odst. 1 písm. e) zákona o účetnictví], otevře dlužník účetní knihy, tím nastává první účetní období v procesu úpadku.

Zahájení reorganizace

Způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka – účetní jednotky v insolvenčním řízení je konkurs, reorganizace nebo zvláštní způsoby řešení úpadku (§ 4 odst. 1 insolvenčního zákona). Soud může rozhodnout samostatně nejdříve o úpadku, a poté ve stanovené lhůtě o způsobu řešení úpadku (§ 149 insolvenčního zákona), anebo lze tato dvě rozhodnutí při splnění zákonem stanovených podmínek učinit najednou (§ 148 insolvenčního zákona).

Insolvenční soud může tedy rozhodnout o reorganizaci:

- společně s rozhodnutím o úpadku – insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o reorganizaci, jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý všemi skupinami věřitelů (§ 148 odst. 2 insolvenčního zákona), nebo
- samostatně – nejprve insolvenční soud rozhodne o úpadku, poté rozhodne dalším opatřením o způsobu řešení úpadku reorganizací, přičemž návrh na povolení reorganizace může podat jak dlužník, tak přihlášený věřitel; návrh na povolení reorganizace však může podat pouze ten, kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu (§ 317 insolvenčního zákona).

Ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku, se sestaví v souladu s § 17 odst. 2 písm. e) zákona o účetnictví mimořádná účetní závěrka (viz předchozí část). Ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace, sestaví dlužník mezitímní účetní závěrku (§ 330 odst. 6 insolvenčního zákona).

Z výše uvedeného jednoznačně plyne, že pokud soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o reorganizaci, dlužník sestavuje ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí jedinou, a to mimořádnou účetní závěrku (§ 18 odst. 7 zákona o účetnictví stanoví, že pokud právní předpisy stanoví účetní jednotce povinnost sestavit řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku a zároveň mezitímní účetní závěrku, mezitímní účetní závěrka se nesestavuje).

V případě samostatného rozhodnutí o úpadku sestaví dlužník ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku, mimořádnou účetní

závěrku a ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace, dlužník sestaví mezitímní účetní závěrku. Mimořádná účetní závěrka tak zachycuje finanční situaci, stav aktiv a pasiv a výsledek hospodaření dlužníka před vyhlášením úpadku. Mezitímní účetní závěrka obsahuje informace o přeměně aktiv a pasiv za období od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o řešení úpadku reorganizací.

Uvedená mimořádná, příp. mezitímní účetní závěrka za obvyklých podmínek podléhá auditu.

Schválení reorganizačního plánu

Účetnictví v procesu reorganizace musí odrážet způsob naplňování reorganizačního plánu.

V souladu s § 17 odst. 2 písm. g) zákona o účetnictví ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky schválení reorganizačního plánu, dlužník uzavře účetní knihy a sestaví mimořádnou účetní závěrku.

Pokud by insolvenční řízení probíhalo v rámci jediného účetního období, dlužník by sestavil:

- ke dni předcházejícímu dni, kdy nastanou účinky rozhodnutí o úpadku, mimořádnou účetní závěrku,
- ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace, mezitímní účetní závěrku,
- ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky schválení reorganizačního plánu, mimořádnou účetní závěrku a
- ke dni, kterým nastanou účinky splnění reorganizačního plánu, mimořádnou účetní závěrku.

Protože reorganizace je dlouhodobý proces, v průběhu reorganizace se sestavují řádné roční účetní závěrky. Rozvahový den závisí na tom, zda účetní jednotka má jako účetní období kalendářní nebo hospodářský rok.

V procesu reorganizace se neuplatňují žádné výjimky v rozsahu účetní závěrky, kterou účetní jednotka sestavuje. Pokud jde o povinnost auditu, zákon o účetnictví ponechává na rozhodnutí věřitelského výboru, zda bude požadovat audit účetní závěrky (mimořádné účetní závěrky), která se sestavuje ke dni přecházejícímu dni, kterým nastanou účinky schválení reorganizačního plánu [§ 20 odst. 2 písm. b) zákona o účetnictví]. Pokud by se věřitelský výbor rozhodl, že audit této mimořádné účetní závěrky nevyžaduje, pak by účetní jednotce k danému datu odpadla i povinnost vyhotovit výroční zprávu.

Reorganizace může probíhat dle schváleného reorganizačního plánu různými způsoby. Ustanovení § 341 insolvenčního zákona umožňuje provést reorganizaci zejména prostřednictvím následujících opatření:

- restrukturalizací pohledávek věřitelů, která spočívá v prominutí části dluhů dlužníka včetně jejich příslušenství nebo v odkladu jejich splatnosti,
- prodejem celé majetkové podstaty nebo její části anebo prodejem dlužníkovu podniku,
- vydáním dlužnických aktiv věřitelům nebo převodem těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou účast,
- fúzí dlužníka – právnické osoby s jinou osobou nebo převodem jeho jmění na společníka se zachováním nebo změnou práv třetích osob, pokud to připouštějí právní předpisy pro hospodářskou soutěž,
- vydáním akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo novou právnickou osobou – viz písmeno c) nebo d),
- zajištěním financování provozu dlužníkovu podniku nebo jeho části,
- změnou zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka.

inzerce

ANAG
www.anag.cz

MEZINÁRODNÍ DVOJÍ ZDANĚNÍ
Ing. Dušana Ryjáček, Ph.D.
brožovaná
488 stran
499 Kč

DAŇOVÁ EVIDENCE
Ing. Jana Píšťková a kolektiv
komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ
brožovaná
360 stran
379 Kč

ABECEDA
účetnictví pro podnikatele
kroužková
440 stran
599 Kč

OBCHODNÍ ZÁKONÍK
a předpisy související k 1. 1. 2012
brožovaná
544 stran
359 Kč

OBCHODNÍ ZÁKONÍK
k 1. 1. 2012

QR code

Způsob provádění reorganizace má tedy dopad na to, jaké další účetní závěrky se budou sestavovat. Povinnost jejich ověření bude záviset na tom, jaký způsob reorganizace bude zvolen.

Přeměna reorganizace v konkurs

Pokud se nepodaří reorganizační plán ve stanovených lhůtách sestavit, insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs. K přeměně reorganizace v konkurs může dojít i z jiných důvodů, a to:

- reorganizace byla povolena na návrh dlužníka, který její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl,
- předkládající osoba vezme zpět předložený reorganizační plán,
- insolvenční soud neschválil reorganizační plán a oprávněným osobám uplynula lhůta k jeho předložení,
- v průběhu provádění reorganizačního plánu dlužník neplní své podstatné povinnosti stanovené insolvenčním plánem nebo když se ukáže, že podstatnou část reorganizačního plánu nebude možné plnit,

- dlužník neplatí řádně a včas úroky nebo v podstatném rozsahu neplní své splatné peněžité závazky, nebo
- dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, ačkoliv podle reorganizačního plánu podnikat měl.

Pokud insolvenční soud nestanoví ve svém rozhodnutí jinak, rozhodnutím insolvenčního soudu o přeměně reorganizace v konkurs nastávají účinky spojené s prohlášením konkursu (§ 363 odst. 5 insolvenčního zákona). Ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí soudu o přeměně reorganizace v konkurs, uzavře dlužník účetní knihy a sestaví mimořádnou účetní závěrku (§ 17 odst. 2 písm. e) zákona o účetnictví]. Tato účetní závěrka podléhá auditu za standardních podmínek.

Ke dni, k němuž nastanou účinky přeměny reorganizace v konkurs, přebírá mj. účetnictví insolvenční správce (stává se osobou s dispozičním oprávněním), který v rámci konkursu sestavuje účetní závěrky, pro jejichž audit je zásadní rozhodnutí věřitelského výboru [viz § 20 odst. 2 písm. a) zákona o účetnictví].

Hana Březinová

Rozhovor s Jiřím Bednářem, insolvenčním soudcem Krajského soudu v Ústí nad Labem

Oddlužení – nejčastější agenda soudce

Pane doktore, mohl byste porovnat počet řízení podle staré úpravy zákona o konkursu a vyrovnání a za působení nového insolvenčního zákona?

Je velmi obtížné srovnávat situaci, která zde byla za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání (ZKV) do konce roku 2007, se situací vzniklou po účinnosti insolvenčního zákona od roku 2008, protože právní úpravy úpadkového řízení v uvedených obdobích nejsou kvalitativně vůbec srovnatelné. Řízení podle zákona o konkursu a vyrovnání totiž nabízelo řešení úpadku pouze podnikatelům. Nepodnikatel se mohl konkursu sice také podrobit, ale žádný pozitivní přínos to pro něj nemělo. Podle ZKV mohl být úpadek dlužníka řešen pouze konkursem a výjimečně vyrovnáním, jiné způsoby neexistovaly. Ani jeden z těchto způsobů však běžnému občanu nepodnikateli nic pozitivního nepřinášel, neboť po skončení konkursu na něm byly dluhy dále vymáhány. To změnil až insolvenční zákon, kterým byl do našeho právního řádu zaveden institut oddlužení. Ten umožňuje občanům nepodnikatelům při splnění zákonem stanovených podmínek zbavit se svých závazků a dosáhnout bezdlužnosti, což je pro mnoho lidí velmi lákavé. Tato možnost pak způsobuje propastný rozdíl mezi počtem před rokem 2008 a po roce 2008, a to jak po stránce kvalitativní, tak i po stránce kvantitativní. Zatímco v roce 2007 činil měsíční počet konkursních věcí v Ústí nad

JUDr. Jiří Bednář v roce 1994 absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1994 do roku 1999 pracoval jako státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Děčíně se zaměřením na obecnou kriminalitu. Od roku 2000 do března 2005 pak jako státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem se zaměřením na hospodářskou a finanční kriminalitu. Od dubna 2005 je soudcem obchodního úseku Krajského soudu v Ústí nad Labem se specializací na konkursní a insolvenční řízení.

Labem cca 10 konkursních věcí na soudce a šlo z 99 % o návrhy na prohlášení konkursu, po roce 2008 se množství i struktura návrhů změnilo. V roce 2011 jsem prohlašoval cca 25 úpadků měsíčně (a to nepočítám návrhy, které skončily odmítnutím, zastavením nebo zamítnutím) a v naprosté většině případů šlo o návrhy na povolení oddlužení. Ke konci roku 2011 jsem tak měl v běhu celkem 472 insolvenčních řízení, z čehož 409 bylo oddlužení a 63 konkursů. Ze zkušenosti ale vím, že poměr konkursů a oddlužení se v různých soudních krajích liší, takže tato čísla nelze zobecňovat.

Je zcela evidentní, že dochází k největšímu nárůstu u oddlužení fyzických osob. Jste soudcem v regionu, který je oblastí s poměrně vysokou nezaměstnaností. Mohou i u vás nepodnikatelé využít institutu oddlužení?

Samozřejmě mohou a také toho hojně využívají. Nejsm si však jist, jestli je to opravdu způsobeno onou vysokou nezaměstnaností, jak bylo zmíněno v otázce. Je nutné si totiž uvědomit, že oddlužení není pro každého. Insolvenční dlužník, který žádá o povolení oddlužení, musí prokázat, že má pravidelný příjem postačující alespoň k minimálnímu 30% zákonnému uspokojení věřitelů (když žádá o oddlužení splátkovým kalendářem), nebo že má majetek, jehož zpeněžení umožní věřitele v uvedené výši uspokojit (oddlužení zpeněžením majetku jsou však naprosto výjimečná). Nezaměstnaní jsou tak z této možnosti předem vyloučeni (i když lidská vynalézavost je bezbřehá a tak se i jim občas podaří do oddlužení proniknout). Oddlužení proto využívají spíše zaměstnanci anebo důchodci, tj. lidé s pravidelnými příjmy. Na druhou stranu ale nezaměstnanost může být příčinou, proč se člověk, který své dluhy řádně splácel, do problémů dostal. Po ztrátě zaměstnání a příjmu se člověk snaží snížit své výdaje a nemá na splátky. Výše závazků díky „výhodně“ nastaveným smlouvám pak raketově naroste v důsledku smluvních pokut a jiných sankcí klidně i na několika násobek a pro člověka může být i v případě nalezení nové práce již nemožné dluhy zvládnout. A pak je zde pro něj poslední záchrana – oddlužení.

V předchozím dotazu jsem použila pojem nepodnikatel, pro kterého je určeno oddlužení. Mohl byste blíže specifikovat osoby, pro které je oddlužení určeno?

Otázka zdánlivě jednoduchá, která však má několik úskalí. Každý si jistě umí představit, kdo je podnikatel. Je to přece osoba samostatně výdělečně činná. Osoba, která je zapsána v živnostenském rejstříku nebo jiném obdobném rejstříku (advokát, soukromý lékař, soukromý zemědělec apod.). Tato odpověď je pravdivá, avšak ne zcela a rozhodně není vyčerpávající. Abychom si dokázali vysvětlit, koho soudy budou za podnikatele považovat, je nutné vyjít ze smyslu a účelu oddlužení. Smyslem oddlužení je umožnit

osobám, které se do svých dluhů dostaly jinak než podnikatelskou činností, aby se mohly těchto dluhů zbavit. Rozhodně není účelem oddlužení pomáhat bývalým podnikatelům smáznout dluhy z podnikání (pro ty je zde konkurs). Dosavadní judikatura se tedy v současné době ustálila na tom, že podnikatelem ve smyslu § 389 odst. 1 IZ se rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která je zapsána v živnostenském nebo jiném obdobném rejstříku, nebo má závazky vzešlé z podnikání. Ani toto vymezení však není absolutní. Soudy postupně upouštěly od striktní zásady, že žádné dluhy z podnikání nemohou být v oddlužení řešeny, a v současné době se již běžně připouští oddlužení bývalých podnikatelů, pokud dluhy z podnikání (co do počtu i výše závazků) tvoří menší část dluhů dlužníka. Navíc ani z pouhého zápisu dlužníka v živnostenském rejstříku jako držitele živnostenského oprávnění nelze vždy vyvozovat závěr, že dlužník je podnikatelem. Sám jsem povoloval oddlužení takového „podnikatele“, u něhož jsem dospěl k závěru, že to neodporuje účelu zákona. Byl to učitel, který si ve snaze splatit své dluhy zařídil živnostenský list na překladatelství. Formálně tedy byl podnikatelem, ale oddlužení mu bylo povoleno. Každá věc se posuzuje individuálně a poměřuje se zejména účelem, k němuž má oddlužení sloužit.

Jaká jsou nejčastější pochybení při podávání insolvenčních návrhů?

Tohle je velmi široká otázka, protože těch chyb je strašně moc. Asi nejčastější chybou, a to jak u dlužnických, tak u věřitelských návrhů, je nedostatečné vyličení rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek dlužníka. Mnoho navrhovatelů (zejména dlužníků) do návrhu napíše: „mám více závazků, které nejsem schopen plnit“. To však není vyličení rozhodujících skutečností, to je pouze parafrázovaná zákonná definice úpadku. Dlužníky k takovému postupu vede i vzor, který je vyplněný na stránkách insolvenčního rejstříku, ale tento vzor by u žádného soudu neměl

naději na úspěch. Je proto nutné, aby popis byl co nejpodrobnější a aby navrhovatelé uváděli datum splatnosti jednotlivých závazků i to, z čeho vyplývá jejich neschopnost závazky plnit (třeba srovnání výše měsíčního příjmu s celkovou výší měsíčních splátek). U věřitelských návrhů je v současné době největším problémem požadavek soudů (vycházející z judikatury Vrchních soudů i Nejvyššího soudu), aby navrhovatel přesně sdělil, jaké další závazky vůči dalším věřitelům po splatnosti dlužník má (osvědčení mnohosti věřitelů). Jako nedostatečné je shledáváno sdělení, že „dlužník má závazky vůči společnosti XY s.r.o. a Finančnímu úřadu. Věřitel musí přesně specifikovat výši závazku vůči jinému věřiteli, jeho právní důvod i okamžik splatnosti. Těmito přísnými požadavky má být patrně zabráněno zneužívání insolvenčního zákona ze strany některých věřitelů pro vymáhání svých pohledávek, když insolvenční návrh je užit jako způsob nátlaku na dlužníka, aby pohledávku (mnohdy i spornou) uhradil. Věřitelé by měli být vedeni k tomu, aby podávali společné návrhy pouze u těch dlužníků, kteří jsou v úpadku, a ne u každého, který jim dluží. Častou chybou také je, že někteří dlužníci žádající o povolení oddlužení si pořádně nespočítají, zda jejich příjmy jsou dostatečné pro dosažení alespoň minimální hranice uspokojení věřitelů (to, že nemají žádný majetek je pravidlem). Pak se totiž vystavují riziku, že soud vyhoví jejich insolvenčnímu návrhu, ale nepovolí jim oddlužení a pošle je do konkursu (což je jistě nepotěší). Problém může nastat také v případě, kdy dlužníci mají nemovitost zatíženou zástavním právem. Podají návrh na povolení oddlužení a navrhnou řešit oddlužení splátkovým kalendářem. Přitom si ale neuvědomují, že zajištěný věřitel se vždy uspokojuje ze zpeněžení zástavy, takže o nemovitost (zpravidla byt, ve kterém i s rodinou žijí) přijdou. A takhle bych mohl pokračovat téměř do nekonečna.

Mohl byste stručně upozornit na nejdůležitější lhůty pro věřitele, kde se o nich dozví, vyzrozumívá soud věřitele uvedené v návrhu?

Asi nejdůležitější lhůtou pro věřitele je lhůta pro podání přihlášky. Jedině na základě včasné přihlášky totiž věřitel může v insolvenčním řízení dosáhnout nějakého uspokojení (samozřejmě jen v případě, že se podaří objevit nějaký majetek nebo příjem dlužníka). Přihlášku může věřitel podat po zahájení insolvenčního řízení. Konec lhůty pro podání přihlášky je uveden v rozhodnutí o úpadku, kde soud stanoví lhůtu v trvání maximálně dvou měsíců (nejčastěji to však je 30 dnů). V této lhůtě musí věřitel přihlášku podat, jinak už k jeho přihlášce nebude možné přihlížet. Lhůta je zachována, jestliže nejpozději poslední den lhůty věřitel podá přihlášku na poštu. Důležité také je, že věřitel se musí sám aktivně zajímat o průběh insolvenčního řízení. Věřitelé (s výjimkou zahraničních věřitelů ze zemí EU) totiž nejsou písemně vyzrozumíváni ani o zahájení insolvenčního řízení, ani o rozhodnutí o úpadku (vyrozumívají se pouze zveřejněním rozhodnutí v insolvenčním rejstříku a vyvěšením

na úřední desce soudu). Věřiteli se tedy může snadno stát, že vůbec netuší, že ohledně jeho dlužníka bylo zahájeno insolvenční řízení, a tak zmešká lhůtu k podání přihlášky. Argumentace, že mu nikdo nic nedoručil, je potom zbytečná. Jestliže věřitel chce mít jistotu, že mu nic neuteče, měl by si minimálně každé tři týdny v insolvenčním rejstříku prověřovat své dlužníky, aby jejich úpadek včas podchytil. Druhou možností, kterou využívají banky, firmy zabývající se poskytováním spotřebitelských úvěrů i jiné firmy, je objednání tzv. webové služby (dostupná na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti www.justice.cz), prostřednictvím které jsou věřiteli z insolvenčního rejstříku pravidelně odesílána data o nových dlužnících. Druhou důležitou lhůtou je lhůta pro podání žaloby na určení pravosti popřené pohledávky. Tato lhůta je závislá na tom, zda věřitel byl účasten přezkumnému jednání, kde byla jeho pohledávka popřena. Jestliže ano, musí žalobu podat do 30 dnů od přezkumného jednání. O tom je poučen na jednání a žádné další vyzrozumění už neobdrží. Jestliže věřitel na přezkumném jednání přítomen není, pak je povinností správce věřitele o popření vyzrozumět. Žaloba pak musí být podána do 30 dnů od přezkumného jednání, avšak s tím, že tato lhůta neskončí dříve než 15 dnů po doručení vyzrozumění. Důležité je také to, že tato lhůta (na rozdíl od procesní lhůty pro podání přihlášek) je lhůtou hmotněprávní, což znamená, že žaloba musí být nejpozději posledního dne lhůty doručena soudu. Nestačí tedy podání na poštu. Jestliže žaloba včas podána není, k popřené části přihlášky se nepřihlíží. Insolvenční zákon stanoví i řadu dalších lhůt pro věřitele (lhůtu pro popírání přihlášek jiných věřitelů, lhůty k odstranění vad přihlášek, lhůta ke změně výše pohledávky), ale ve srovnání s výše uvedenými lhůtami nejsou tak důležité.

Jaké jsou nejčastější důvody pro neschválení oddlužení?

Insolvenční zákon rozlišuje jednak nepovolení oddlužení, a jednak neschválení (již povoleného) oddlužení. Tyto dvě situace se od sebe liší pouze tím, kdy soud zjistí existenci překážek bránících tomu, aby oddlužení proběhlo. Jestliže soud ještě před rozhodnutím o úpadku zjistí, že zde takové překážky jsou, tak oddlužení nepovolí (zamítne návrh na povolení oddlužení) a prohlásí na majetek dlužníka konkurs. Když tyto skutečnosti vyjdou najevo až po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení v době, kdy soud rozhoduje o tom, jaký způsob oddlužení dlužníka přichází v úvahu (např. se přihlásí mnohem více věřitelů, než dlužník přiznal ve svém návrhu, nebo z přihlášek věřitelů vyjde najevo, že dluhy dlužníka pocházejí z podnikání), pak soud již povolené oddlužení neschválí a prohlásí na majetek dlužníka konkurs. Důvody jsou v obou případech stejné a insolvenční zákon je uvádí v § 395. Těmito důvody je zjištěný nepoctivý záměr dlužníka, nízká hodnota očekávaného plnění (příjem ani majetek nepostačuje k 30 % uspokojení věřitelů) nebo lehkomyšlný či nedbalý přístup dlužníka

k plnění povinností v insolvenčním řízení. Kromě těchto důvodů by překážkou oddlužení byla také podnikatelská činnost dlužníka. Nejčastějším důvodem, proč návrhům na povolení oddlužení soud nevyhoví a pošle dlužníka do konkursu (nebo insolvenční řízení ukončí jinak než rozhodnutím o úpadku), je nedostatečný příjem dlužníka, který se nepodaří navýšit. Soud v takovýchto případech sice dlužníka upozorní, že nesplňuje podmínky pro povolení oddlužení a pokusí se jej „zachránit“ před konkursem vyměřením vysoké zálohy, avšak někteří dlužníci zatvrzele trvají na pokračování insolvenčního řízení a soud pak nemá jinou možnost, než o konkursu rozhodnout. V případech, kdy se skutečná výše dluhů ukáže až po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení, kdy vyjde najevo, že dlužník o svých závazcích lhal (nebo uvedl nepřesné údaje, což je ale totéž), nemá už soud žádný prostor k záchraně dlužníka a nezbývá, než jej poslat do konkursu. Obecně ale lze říci, že se soud vždy snaží dlužníka žádajícího o oddlužení vždy před konkursem ochránit (někdy i za cenu maximální zálohy, kterou dlužník nemůže zaplatit), protože konkurs situaci fyzické osoby nikdy (snad s výjimkou dlužníka, který má velký majetek) nevyřeší.

Jaké jsou dopady pro zaměstnavatele těchto osob?

Insolvenční řízení bez ohledu na to, jakým způsobem bude úpadek řešen, má pro zaměstnavatele vždy přinejmenším jeden účinek. Insolvenční řízení totiž vytváří překážku pro pokračování v dřívějších exekucích. Jestliže tedy zaměstnavatel dlužníka prováděl exekuci srážkami ze mzdy, tak okamžikem zahájení insolvenčního řízení tato povinnost končí. To samozřejmě neznamená, že by zaměstnavatel měl hned přestat srážky provádět. To bude dělat dál, jen peníze nebude odesílat exekutorovi a bude je deponovat do okamžiku, kdy se rozhodne o způsobu řešení úpadku. Po schválení oddlužení pak záleží na tom, zda oddlužení je řešeno zpeněžením majetkové podstaty nebo splátkovým kalendářem. V případě, že je oddlužení řešeno zpeněžením, tak zaměstnavatel již dál žádné srážky neprovádí a vyplácí celou mzdu dlužníku. V případě splátkového kalendáře jsou důsledky pro zaměstnavatele prakticky stejné jako při exekuci srážkami ze mzdy pro přednostní pohledávky. Zaměstnavatel je povinen provádět dlužníku srážky ze mzdy a sraženou částku posílat insolvenčnímu správci.

Mají zaměstnavatelé soudem uložené nějaké povinnosti?

Zaměstnavateli soud povinnosti ukládá pouze v případě, že oddlužení je řešeno splátkovým kalendářem. V takovém případě soud zaměstnavateli přikáže provádět srážky ze mzdy jako při exekuci pro přednostní pohledávky (soud stanoví i počáteční datum těchto srážek).

Druhou povinností, kterou soud zaměstnavateli uloží, je povinnost oznámit soudu případné skončení pracovního poměru s dlužníkem.

Co se stane s přihlášenými pohledávkami po uplynutí zákonem stanovené doby 5 let? Pro účetnictví účetních jednotek, které si přihlásily do insolvenčního řízení svoje pohledávky, je důležitý další osud pohledávek.

Po uplynutí pětiletého splátkového kalendáře (nebo po rozdělení výtěžku zpeněžení v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty) závisí další osud pohledávek na tom, jaké míry uspokojení věřitelů se podařilo dosáhnout. V zásadě platí (i když s určitými výjimkami), že při uspokojení věřitelů nad 30 % dojde k osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek, zatímco v případě nižšího uspokojení věřitelů nebude osvobození přiznáno. Jestliže dlužník bude osvobozen od zbytku pohledávek, zaniká jeho povinnost zbytek pohledávek věřitelů uspokojit. Pohledávky sice dále existují, ale pouze v podobě tzv. „naturální obligace“, tedy jako pohledávky, které nelze soudně ani exekučně vymáhat (jejich vymahatelnost je shodná jako u pohledávek promlčených). Jestliže však dlužník osvobozen nebude (nebo mu bude osvobození dodatečně odejmut), mohou se věřitelé po skončení insolvenčního řízení dál domáhat uspokojení zbytků svých pohledávek, ba dokonce mohou dlužníku zpětně doúčtovat běžné úroky, úroky z prodlení smluvní pokuty apod. Jedinou šancí dlužníka, jak se dluhů zbavit, tedy je dosáhnout alespoň 30 % uspokojení věřitelů, protože jinak bude celé jeho pětileté úsilí zmařeno.

Rozhovor vedla Helena Horová

Kam se hnu, tam je za mnou insolvenční příkaz.

Kresba: Ivan Svoboda

Dotazy a odpovědi z oblasti metodiky auditu

Upozorňujeme, že stanovisko Komory auditorů je založeno na současném znění právních předpisů a jejich převažujících interpretacích, které se mohou v budoucnosti změnit. Doporučujeme proto ověřit si závěry uvedené ve stanovisku, pokud bude existovat časová prodleva mezi poskytnutím stanoviska a jeho praktickým využitím. Dovolujeme si upozornit, že Komora auditorů České republiky nemůže vydávat závazná stanoviska a nemůže suplovat funkci regulátora účetnictví a auditu. Závazná stanoviska může vydávat pouze soud. KA ČR tedy žádným způsobem neodpovídá za jakoukoli škodu, která by vznikla v souvislosti s využíváním prezentovaného názoru. Při zpracování vyšla Komora pouze z informací, které jí byly poskytnuty.

Dotazy i odpovědi v plném znění naleznete na webových stránkách Komory www.kacr.cz v Extranetu v části Na pomoc auditorům – Dotazy a odpovědi k metodice účetnictví a auditu nebo Dotazy a odpovědi k zákonu o auditorech.

Kdy vzniká povinnost auditu u příspěvkových organizací? Zřizovatelem příspěvkové organizace je město.

Stanovisko KA ČR:

Příspěvková organizace je právnickou osobou zapsanou do obchodního rejstříku, tj. vede účetnictví a je účetní jednotkou podle ustanovení § 1 odst. 2 písm. a) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o účetnictví). Podle tohoto zákona se povinnost ověření účetní závěrky vztahuje na obchodní společnosti, zahraniční osoby a fyzické osoby. Ostatní účetní jednotky podléhají povinnému ověření účetní závěrky za podmínky, že tak stanoví zvláštní právní předpis.

Právní předpis, který upravuje zřizování příspěvkových organizací územních samosprávných celků, je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon v ustanovení § 27 odst. 9 stanoví, že zřizovatel provádí kontrolu hospodaření příspěvkové organizace. Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o finanční kontrole), v ustanovení § 9 stanovuje povinnost územních samosprávných celků kontrolovat hospodaření s veřejnými prostředky u příspěvkových organizací ve své působnosti. Povinnost provádět kontrolu hospodaření však v žádném případě nelze chápat jako povinnost ověření účetní závěrky stanovenou zvláštním právním předpisem ve smyslu ustanovení § 20 odst. 1 písm. e) zákona o účetnictví.

Domníváme se proto, že příspěvková organizace zřízená městem povinnému ověření účetní závěrky nepodléhá.

oddělení metodiky KA ČR

Pomocný analytický přehled

V prosinci 2011 byly ve sbírce zákonů zveřejněny novely vyhlášek č. 410/2009 Sb. a č. 383/2009 Sb. v souvislosti se zavedením nového výkazu, kterým je tzv. Pomocný analytický přehled (PAP). Důvodem změn obou vyhlášek je zajištění informací pro účely monitorování a řízení veřejných financí na základě požadavků vyplývajících z evropských nařízení o Evropském systému národních a regionálních účtů ve Společenství (ESA 95), jakož i z nařízení o aplikaci Protokolu o nadměrném rozpočtovém schodku připojeného ke Smlouvě o založení Evropského společenství.

Právní předpisy:

- vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky („prováděcí vyhláška“);
- vyhláška č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a o požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška).

Obsah PAP

Prostřednictvím nově zaváděného PAP budou do centrálního systému účetních informací státu pořizovány detailní účetní informace.

PAP lze formálně rozdělit do tří úrovní:

- tabulky I (rozvaha), II (náklady) a III (výnosy) obsahují údaje o vybraných syntetických účtech v detailním analytickém členění;
- tabulky IV (dlouhodobý majetek), V (zásoby), VI (pohledávky), VII (závazky), VIII (ostatní aktiva) a IX (jmění) obsahují údaje o charakteru přírůstků a úbytků na vybraných syntetických rozvahových účtech v detailním analytickém členění;
- tabulky X (aktiva/pasiva), XI (náklady/výnosy), XII (typy změn vybraných rozvahových účtů v členění podle jednotlivých partnerů transakce) a XIII (typy změn vybraných rozvahových účtů v členění podle jednotlivých partnerů a partnerů transakce) ve vybraných případech detailněji rozkládají údaje uvedené v předchozích tabulkách v členění podle jednotlivých partnerů.

Úplné znění PAP a relevantních metodických předpisů je uvedeno na webových stránkách Ministerstva financí ČR www.mfcr.cz – Účetní reforma veřejných financí.

Předkládání PAP účetními jednotkami

PAP nebudou muset předkládat tyto účetní jednotky:

- zdravotní pojišťovny,
- dobrovolné svazky obcí,

- obce, jejichž počet obyvatel zveřejněný Českým statistickým úřadem je na počátku bezprostředně předcházejícího účetního období menší než 1 000,
- příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem je obec, kraj nebo dobrovolný svazek obcí a jejichž aktiva celkem (v netto hodnotě) nepřesahují alespoň v jednom ze dvou bezprostředně předcházejících účetních období 10 mil. Kč.

Pokud vybraná účetní jednotka v účetním období naplní podmínky pro předávání PAP podle technické vyhlášky a v následujícím účetním období tyto podmínky nesplní, může ukončit předávání PAP nejdříve po uplynutí tří po sobě jdoucích účetních období, ve kterých PAP předávala.

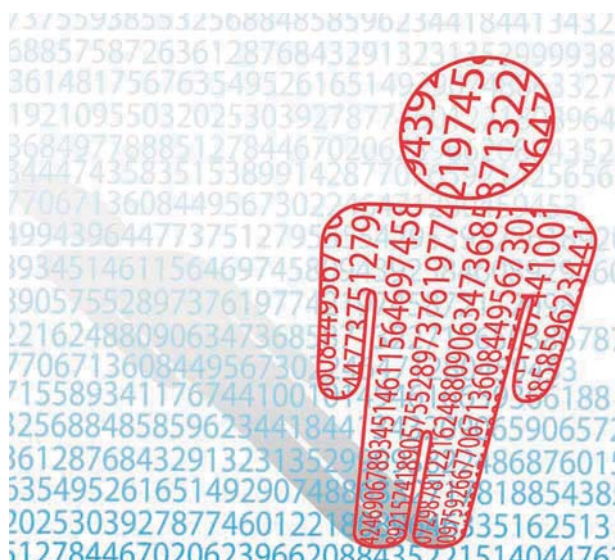
Účetní období roku 2012

Z přechodných ustanovení vyplývá, že pro účetní období roku 2012 nepředávají účetní záznamy podle § 3a) technické vyhlášky také obce, jejichž počet obyvatel je k 1. lednu 2011 menší než 3000 a příspěvkové organizace, jejichž aktiva celkem (v netto hodnotě) nepřesahují k 31. prosinci 2010 nebo k 30. září 2011 výši 100 mil. Kč.

V účetním období roku 2012 nemusejí vybrané účetní jednotky vykazovat počáteční a koncové stavy v účetních záznamech podle § 3a) technické vyhlášky, sestavovaných k 30. červnu 2012 a k 30. září 2012; počáteční stav nemusejí tyto vybrané účetní jednotky vykazat ani k 31. prosinci 2012.

Účetní období roku 2013

V účetním období roku 2013 nepředávají účetní záznamy podle § 3a) technické vyhlášky i obce, jejichž počet obyvatel je k 1. lednu 2012 menší než 1500 a příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem je obec, kraj nebo dobrovolný svazek obcí a jejichž aktiva

celkem (v netto hodnotě) nepřesahují k 31. prosinci 2011 nebo k 31. prosinci 2012 výši 20 milionů Kč.

Rozsah a termíny

Rozsah jednotlivých částí PAP a jejich vzory stanoví příloha č. 2a) technické vyhlášky.

Termíny předávání do centrálního systému účetních informací státu stanoví příloha č. 2b) technické vyhlášky. První předávání účetních záznamů podle § 3a) technické vyhlášky provedou vybrané účetní jednotky ve stavu k 30. červnu 2012, a to ve lhůtě do 31. července 2012.

Periodicita předkládání PAP je čtvrtletní.

Závazné termíny pro předávání PAP stanovené technickou vyhláškou

Výkaz za období	Sledované období	Termín předložení
I. Q	1. 1. - 31. 3.	do 30. dubna
II. Q	1. 1. - 30. 6.	do 30. července
III. Q	1. 1. - 30. 9.	do 30. října
IV. Q	1. 1. - 31. 12.	do 25. února následujícího roku

Účinnost

Ustanovení novelizované technické vyhlášky se použijí poprvé v účetním období počínajícím 1. ledna 2012.

Závěr

Z uvedených informací vyplývá, že kritéria pro zpracování a předávání PAP účetními jednotkami se mezi účetními obdobími mění, proto je nutné, aby účetní jednotky bedlivě sledovaly, zda stanovené podmínky plní, nebo neplní.

Z novelizovaných předpisů nevyplývá povinnost auditorů zabývat se problematikou PAP. Přesto si myslím, že určitě nebude na škodu se alespoň zeptat u těch účetních jednotek, kde působí v roli auditora nebo konzultanta, jak jsou připraveny se s tímto novým legislativním požadavkem vypořádat.

Martina Smetanová

členka Výboru pro veřejný sektor KA ČR

Kanceláře k pronájmu

Nabízíme pronájem reprezentativních kancelářských prostor v ulici Široká, Praha 1 - Josefov.

Krásný výhled na Starý židovský hřbitov a na Pražský hrad.

Velikost 264 m². 4. patro s výtahem.

Zajištěna prvotřídní recepce.

Prostory jsou nezařízené. Volné ihned.

Lokalita: Široká 36/5, Josefov, 110 00

Cena: 99.000 Kč za měsíc / + DPH + služby

Kontakt: Kateřina Pokorná 221 990 455

Co víte o IFRS a US GAAP?

Zakroužkujte vždy jen jednu odpověď, která je podle vašeho názoru z nabízených variant nejvhodnější (nejsprávnější).

1. Z koncepčního hlediska jsou US GAAP v porovnání s IFRS nejčastěji kritizovány proto, že jsou:

- a) provázány příliš s daněmi v USA
- b) obecné a obsahují především principy
- c) zaměřeny jen na malé a střední podniky
- d) rozsáhlé, použitelné jen v USA a obsahují především pravidla

2. Významný bod v konvergenci mezi IFRS a US GAAP byla smlouva „Norwalk Agreement“ z roku 2002. Tato smlouva vytyčila pro IASB a FASB dva hlavní cíle:

- a) změnit stávající standardy na obou stranách tak, aby bylo dosaženo co nejvyšší kompatibility, a poté koordinovat aktivity obou stran tak, aby se dosažená kompatibility udržela
- b) změnit stávající standardy tak, aby bylo dosaženo co nejvyšší kompatibility, a poté zaměnit povinnost podniků vykazovat v USA podle US GAAP na povinnost vykazovat podle IFRS
- c) novelizovat všechny stávající standardy US GAAP tak, aby byly kompatibilní s IFRS, a poté zaměnit povinnost podniků vykazovat v USA podle US GAAP na povinnost vykazovat podle IFRS
- d) novelizovat všechny stávající IFRS tak, aby byly kompatibilní s US GAAP, a poté zaměnit povinnost podniků

vykazovat v USA podle US GAAP na povinnost vykazovat podle IFRS

3. V současné době musí česká společnost, jejíž cenné papíry jsou obchodovány na New York Stock Exchange (NYSE), sestavit svou účetní závěrku podle:

- a) pouze podle US GAAP
- b) buď podle IFRS nebo podle US GAAP
- c) podle US GAAP, ale zároveň musí vyčíslit a popsat všechny rozdíly oproti závěrce podle IFRS
- d) podle IFRS, ale zároveň musí vyčíslit a popsat všechny rozdíly oproti závěrce podle US GAAP

4. Konvergenční projekt novely standardu o leasingu navrhuje nový model, jak vykazovat leasing. Tento nový model se jmenuje:

- a) model aktiv a pasiv (asset and liability model)
- b) model finančního leasingu (capital lease model)
- c) model práva užívání (right of use model)
- d) model operativního leasingu (operating lease model)

5. Který z následujících nákladových vzorců pro ocenění úbytku zásob se podle nynějších pravidel smí používat podle US GAAP, ale nesmí podle IFRS?

- a) skutečné pořizovací náklady
- b) vážený aritmetický průměr
- c) FIFO
- d) LIFO

6. Kolik ze stávajících 16 členů IASB pochází z USA?

- a) 2
- b) 3
- c) 5
- d) 7

7. Které položky výsledovky neexistují ve výsledovce podle IFRS, ale je povoleno jejich vykazování podle US GAAP?

- a) výnosy z prodeje vlastních aktiv
- b) odložená daň z příjmu
- c) mimořádné položky
- d) ukončované činnosti

8. Kdo je současným předsedou IASB?

- a) Hans Hoogervorst
- b) Ian Mackintosh
- c) David Tweedie
- d) Mary Barth

9. Kdo je současným předsedou FASB?

- a) Mary Barth
- b) Robert Hertz
- c) Leslie F. Seidman
- d) David Tweedie

10. Největší část příjmů IFRS Foundation, která financuje tvorbu IFRS, činí podle výroční zprávy za rok 2010:

- a) úrokové výnosy
- b) výnosy z prodeje vlastních publikací a služeb
- c) dotace od vládních organizací
- d) příjmy ze sponzorských darů

Test připravili:
Jana Roe a Ladislav Mejzlík

lidé a firmy

Tomáš Brabec

Tomáš Brabec jmenován novým partnerem pro oblast auditu

Skupina Apogeo, poskytující služby v oblasti auditu, daní, financí, účetnictví a znaleckých služeb, jmenovala od 1. února 2012 Tomáše Brabce do pozice partnera pro oblast auditu.

Z pozice partnera se bude věnovat strategickému rozvoji auditního týmu, řízení projektů a obchodním příležitostem poradenské skupiny Apogeo.

Tomáš Brabec (32) přišel do skupiny v roce 2010 a od počátku se zabýval zejména statutárními auditu obchodních společností, účetními due diligence a zakázkami forenzního

charakteru. Mezi jeho klienty patří velké a střední podniky, včetně některých institucionálních klientů a bank. Je členem Komory auditorů České republiky. Vystudoval v roce 2005 Vysokou školu ekonomickou v Praze, Fakultu financí a účetnictví. Hovoří plynule anglicky, ve volném čase se věnuje golfu. **-av-**

Co najdete v e-příloze č. 3/2012

Přístup k e-příloze Auditor

E-příloha Auditor vychází souběžně s tištěným časopisem Auditor v elektronické podobě. Pro auditory je ke stažení v Extranetu na webových stránkách Komory auditorů www.kacr.cz, kam se lze dostat pod přihlašovací jménem a heslem.

Pokud někdo své heslo nezná, nebo ho zapomněl, může si ho vyžádat u Athiny Lérové, e-mail: lerova@kacr.cz.

Auditoři také mohou požádat o zaslání e-přílohy e-mailem na: kolouchova@kacr.cz.

Předplatitelům časopisu Auditor je e-příloha zasílána e-mailem.

Téma čísla – Insolvence Proti tunelování dlužníků jako první zasáhl ústecký soud. Jde o průlomová rozhodnutí

Inkasní agentura od ústeckého dopravního podniku odkoupila nezaplacené pokuty a vymáhá je u soudu. Ústavní soud dal za pravdu rozhodnutí okresního soudu. V e-příloze si můžete přečíst přetištěný rozhovor se soudcem Janem Tichým.

Exekuce a insolvenční řízení

Jak je to s exekucí v případě, kdy již bylo zahájeno insolvenční řízení, se můžete dočíst v usnesení Nejvyššího soudu České republiky, které bylo publikováno na www.epravo.cz.

Několik poznámek k oddlužení z hlediska zajištěného věřitele

Institutem oddlužení (jakožto jedním ze způsobů řešení úpadku) z pohledu zajištěného věřitele se zabývá přetisk článku z www.epravo.cz.

Právo

Novela zákona o veřejných zakázkách

Převážná většina změn, které novela zavádí, nabude účinnosti dne 1. dubna 2012. O změnách, které novela přináší, pojednává přetisk článku z časopisu UNES.

Několik poznámek k trestní odpovědnosti právnických osob

Zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob a řízením proti nim, který je účinný od 1. ledna

2012, se zabývá přetisk článku z časopisu Finanční management.

Zaznamenali jsme ODS chce, aby obecní a krajské firmy povinně zveřejňovaly auditu

Vládní ODS svým koaličním partnerům navrhla, aby místo zamýšlených kontrol Nejvyšším kontrolním úřadem byly státní a obecní firmy povinně auditovány nezávislými firmami, uvedla ČTK.

Obce raději vybírají externí auditory

Záznam rozhovoru z ČT 24 také naleznete v e-příloze.

Pětinu účetních žádali letos šéfové firem o zkreslení výsledků

Jak je uvedeno v článku, který vyšel v Hospodářských novinách, nejčastěji chtějí firmy účetnictvím zvýšit zisk a snížit zadluženost. Triky mají vylepšit obraz u bank či mateřských firem.

-Vel-